

Møte onsdag den 13. januar kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 39):

1. Spørretime (nr. 6)
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime
2. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

John I. Alvheim (Frp): Jeg foreslår Per Ove Width som settepresident for dagens møte.

Presidenten: Per Ove Width er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove Width anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Anne Enger Lahnstein
- statsråd Gudmund Restad
- statsråd Aud-Inger Aure
- statsråd Guro Fjellanger

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klar til å starte den muntlige spørretimen.

En del representanter har meldt seg på forhånd med ønske om å få stille spørsmål. De representanter som i tillegg til disse er interessert i å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. – Takk.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Grethe G. Fossum.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov å stille kulturministeren følgende spørsmål:

Om knapt et år går vi inn i år 2000, og dette skal selvfølgelig feires av alle. Ingen skal være alene, hvis de ikke da selv vil det. Fra det statlige selskapet Tusenårsskiftet Norge 2000 AS meldes det at de drukner i tusenårsprosjekter. De sitter med tusenvis av tusenårstanker, og direktøren forteller faktisk at det er kommet inn 1 357 søknader om til sammen om lag 770 mill. kr. Det er ingen tvil om at forventningene rundt omkring i

landet er skyhøye nettopp for å ta del i de statlige kulturkronene, som er på ca. 200 mill. kr. Det er bra med entusiasme, og det er faktisk ikke så lett å forklare folk ute at det ikke finnes mer penger enn til ca. en fjerdedel av prosjektene. Kulturministeren har selv vært med på å øke entusiasmen, men hun vil også få et problem her når det gjelder å dempe den. Hva har kulturministeren tenkt å gjøre når det ikke finnes mer penger enn 200 mill. kr?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er glad for den entusiasme og det engasjement som er lagt for dagen når det gjelder å få fram ulike prosjekter i forbindelse med markeringen av tusenårsskiftet. Det er jo også slik at selskapet Tusenårsskiftet som Grethe G. Fossum viser til, er etablert som et statlig AS, men med eget styre, og de har en del penger til disposisjon. De er nok også ute etter å få noe mer penger. Samtidig er det viktig at vi får kanalisert den aktiviteten som nå er, slik at man også ser på andre muligheter for å utløse både midler og aktivitet. Jeg har brukt å peke på at det i veldig mange organisasjoner, i institusjoner og i offentlig og privat sammenheng, i næringslivssammenheng, vil være planer knyttet til tusenårsskiftet. Jeg har tro på en synergieffekt. Foreløpig har jeg ikke sett det som noe problem at man legger store planer. Jeg ser for så vidt at det kan bli et problem hvis alle tror at alt skal dekkes over de offentlige budsjettene, men det har aldri vært en forutsetning. Så jeg ser dette som uttrykk for at folk ser at tusenårsskiftet er en viktig og stor markering, og at de vil være med på å skape noe nytt og legge grunnlaget for stor aktivitet.

Grethe G. Fossum (A): På tross av den store interessen for å bruke statlige kulturkroner, har dette selskapet faktisk funnet det nødvendig å bruke 2 mill. kr på helsides annonser i riksavisene like før nyttårshelgen 1998-99. Det er jo interessant nok med en annonse som går på at folk skal ta kontakt, men når man har så mange prosjekter som står i kø, synes ikke kulturministeren at det er litt rart å bruke 2 mill. kr av kulturpengene til å annonse-re for noe som folk faktisk er veldig opptatt av på forhånd? Ville det ikke kanskje være mer fornuftig å bruke disse pengene nettopp til å få folk til ikke å være alene?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Nå var vel noe av poenget med annonsekampanjen nettopp å peke på dette med kontakt, men jeg håper at representanten Fossum er enig med meg i at det vil være helt umulig for meg som statsråd å gå inn i de enkelte avveininger og vurderinger som dette selskapet har gjort og gjør. Jeg har som kulturminister et overordnet ansvar, men når vi har opprettet et statlig AS med et eget styre og en egen administrasjon, så vil jo det, innenfor de rammer som Stortinget har trukket opp, foreta vurderinger av hvordan man skal prioritere.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Jan Simonsen (Frp): Jeg har et spørsmål til justisministeren.

I desember måned var det en ransbølge i Oslo. TV2 kunne da opplyse at justisministeren nå ville ta tak i problemene og sørge for å gjennomføre strakstiltak. I det påfølgende intervjuet uttalte justisministeren at hun straks ville nedsette et utvalg sammen med næringsdrivende i Oslo. Mener justisministeren på ramme alvor at å nedsette et utvalg er et strakstiltak? Eller hadde hun andre strakstiltak i tankene? Og i så fall: Når i perioden som har gått etter dette, er disse tiltakene satt ut i livet?

Statsråd Aud-Inger Aure: Det er riktig som spørsmålstilleren påpeker, at det har vært en beklagelig utvikling når det gjelder ran, og vi har også fått avdekket at det til dels er barn og unge som begår disse.

Når det gjelder strakstiltak mot ran, er et av virkemidlene det samme som også gjelder for vold. Det går ut på mer synlig politi i gatene. Justisdepartementet er i nært samarbeid med Oslo politidistrikt godt i gang med dette på flere måter, man frigjør synlig politi til utadrettet arbeid samtidig som man går inn og oppretter flere stillinger.

Når det gjelder ran, i likhet med veldig mange andre kriminelle handlinger, er forebygging en viktig del, og at næringsdrivende og Justisdepartementet går sammen om å opprette utvalg, har tidligere vist seg å ha god effekt, fordi man kommer opp med gode løsninger som man kan samarbeide om. Derfor vil jeg bare påpeke at i kampen mot kriminalitet, hvor ran er et av de svært vanskelige og svært uønskede utslag vi ser, kan vi ikke avskrive de tiltak som også vil virke på litt sikt. En ransbølge kommer sjelden plutselig, bortsett fra hvis narkomane finner ut at dette kan være en bedre måte enn den de ellers har brukt. I dette arbeidet har vi hatt samarbeid og nær kontakt både med bankvesenet, med postverket og med kiosker, og vi ønsker å få på plass et samarbeid også med drosjenæringen. Det er et samvirke der vi satser på forebygging, samtidig som vi satser på mer synlig politi. Det er virkemiddel som vi regner med vil virke, både på kort og lang sikt.

Jan Simonsen (Frp): Nå spurte jeg om strakstiltak. Et slikt strakstiltak kunne selvfølgelig ha vært å gjøre det lettere for politiet å foreta ransaking av ungdom som man mistenker for å gå med våpen, men det har jo justisministeren i brev til Riksadvokaten gått imot, mens Fremskrittspartiet har fremmet et slikt forslag for Stortinget.

Et utvalg som skal finne fram til tiltak, kan neppe kalles for et strakstiltak, og mer synlig politi i gatene krever mer penger til politiet, altså ekstrabevilgninger. Til nå har det ikke kommet noe slikt forslag fra departementet etter at statsbudsjettet ble vedtatt. Så mitt tilleggsspørsmål blir ganske enkelt: Når har justisministeren tenkt å gå av og overlate stillingen til en politiker som har den nødvendige handlekraft til å bekjempe kriminalitet?

Statsråd Aud-Inger Aure: Hvis representanten Simonsen var interessert i å finne ut hva Justisdepartementet har gjort under min ledelse både når det gjelder å legge fram planer og å komme med konkrete forslag, som vi

også til dels har satt ut i livet, så ville det ikke være noe problem å se at stemplet om å være handlingslammet og ikke handlingsrettet nok, er fullstendig feil. Men jeg konstaterer er det ikke er interesse for å få fram realitetene i det som gjøres innenfor mitt ansvarsområde. Det er meget bekvemt for representanten Simonsen og andre å sette det stemplet på en justisminister som har store utfordringer, som tar dem og forsøker å løse dem på best mulig måte. Synlig politi er ikke bare spørsmål om mer penger, men det er også spørsmål om hvordan politiet, som har 57 pst. av Justisdepartementets samlede budsjett, 5,5 milliarder kr, bruker de ressursene de har.

Når det gjelder ransaking, er påstanden om at vi (presidenten klubber) er imot det forslaget som kom fra Riksadvokaten, ikke riktig (presidenten klubber) i forhold til Riksadvokatens siste forslag. Vi vil tvert imot (presidenten klubber) utrede det.

Presidenten: Presidenten ber om at statsråder og representanter holder seg innenfor den tildelte taletid.

Kristin Halvorsen – til oppfølgingsspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vet jeg ikke har lov til å blande meg inn i den forrige dialogen mellom justisministeren og representanten Simonsen, men jeg har lyst til å minne representanten Simonsen på at det jo er Fremskrittspartiet som har æren for at denne regjeringen sitter. Jeg må derfor si at det var et ganske usmakelig dobbeltspill og personangrep på justisministeren fra forrige taler.

Fra Handel og Kontor har man tatt opp hvor ubeskyttet de som er alene på jobb i storkiosker og på bensinstasjoner, er på kveldstid og nattetid, og de har tatt til orde for en lovbeskyttelse som innebærer at de skal være sikret to personer på jobb på disse utsatte tidspunktene.

Den ransbølgen som har vært i forhold til kiosker og bensinstasjoner, har nok i stor grad skyldtes at man fra kriminelle miljøers side har flyttet oppmerksomheten til de mer ubeskyttede områdene etter hvert som banker og andre som tidligere var utsatt for ran, har fått strengere sikkerhetsrutiner. Vil justisministeren i tillegg til det som nå gjøres for å få flere politifolk ut på gatene, også se på andre tiltak, f.eks. støtte Handel og Kontors krav om at man skal få lovfestet at det skal være to på jobb på såkalt utsatte tidspunkter?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg har full forståelse for Handel og Kontors bekymring for den utviklingen som har vært, men jeg synes nok vi må være forsiktig med å gå inn med lovreguleringer som kan medføre at enkelte næringsdrivende fratras livsgrunlaget på grunn av økte utgifter. Jeg merker meg med interesse det samarbeidet som vi har etablert med næringen, der bl.a. sikring ved hjelp av alarmsystem o.l. er en vei å gå. Det er klart vi vil ha oppmerksomhet rundt disse tingene, og jeg avviser ikke det forslaget, men kan heller ikke si at vi vil gå inn på det. Vi ser også problemet med utro tjenere som selv arrangerer ran og ikke utløser den alarmen som finnes i forhold til ransforsøk, så her er det veldig mange forhold som spiller inn, og det må vi ta hensyn til.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål fra Øystein Hedstrøm.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et oppfølgings-spørsmål til justisministeren, og jeg vil tilbake til Oslo-kriminaliteten og Regjeringens strategier der.

Det er ikke mange måneder siden innvandrersleder Aslam Ahsan var ute og advarte mot den økte gettoiseringen vi ser i Oslo, med økt voldskriminalitet, gjengkriminalitet og ungdomskriminalitet blant innvandrere. Vi har visst lenge at innvandrerne i Norge, og spesielt i Oslo, har vært overrepresentert på kriminalitetsstatistikken når det gjelder en del grove kriminelle handlinger. Nå har et regjeringsoppnevnt utvalg konkludert med det samme, og med at kriminaliteten vil øke generelt, og at innvandrerkriminaliteten vil øke spesielt i tiden som kommer. Hvilken strategi har Regjeringen valgt for å møte den økende innvandrerkriminaliteten i Oslo?

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at oppfølgingsspørsmål skal holdes innenfor rammen av hovedspørsmålet. Ønsker statsråd Aure å svare?

Statsråd Aud-Inger Aure: Ja, jeg kan svare ut fra at det her kommer en rekke påstander. Det nevnes bl.a. et regjeringsoppnevnt utvalg, og det er for så vidt riktig, men det er et underarbeid som foregår, og det er et prosjekt som overhodet ikke er ferdig. Så når det gjelder de konklusjonene som representanten Hedstrøm er klar til å trekke på et ganske svakt grunnlag, vil jeg si at her har vi ennå ikke nok oversikt. Men vi tar alt dette på alvor, og de beskyldningene som er kommet mot enkelte innvandrermiljøer, kan være riktige, men når det blir spørsmål om gettoisering og gjengkriminalitet, skal vi være klar over at vi kommer ingen vei ved å gå ut og stemple enkelte grupper som de største problemene. Dette er et generelt problem blant en del ungdomsmiljøer i Norge, og hvilken nasjonalitet de har, får være av underordnet betydning i forhold til å finne effektive virkemidler.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg har et spørsmål til justisministeren. Politiet har små ressurser og lite folk. Derfor trekker Stortinget, bl.a. i justisinnstillingen, opp noen hovedprioriteringer som vi vil politiet skal bruke tiden sin på. Det er grov vold, gjengangerkriminalitet, voldtekt, drap, organisert kriminalitet, for å nevne noe. I denne situasjonen der riktig prioritering er så viktig, er det også viktig at Regjeringen gir entydige signaler om hva som skal prioriteres.

Mange politimestere har gjort det klart at etterforskning av brustadbulovbrudd ikke vil høre med til de prioriterte områdene. Jeg ble derfor glad da justisministeren på nyhetene i går sa at hun ikke vil gi politiet pålegg om å håndheve brustadbuloven, men la det enkelte politikammer selv prioritere. Betyr det at justisministeren støtter de politikammerne – i Oslo og i Trondheim – som har sagt at dette ikke er et prioritert område?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg beklager at det ikke er mulig å svare enten ja eller nei på det spørsmålet. Det skulle jeg gjerne ha gjort. Men det betyr rett og slett at departementet forholder seg i forhold til spørsmålet om Brustad-bua som man gjør til andre saker der det er overlatt til det enkelte politidistrikt å prioritere. Her er det ressurser og her er det problemstillinger der det skal tas lokale hensyn i forhold til prioriteringen, og jeg understreker at politiet og publikum skal forholde seg til norsk lov vedtatt av et flertall i Stortinget, og så blir det en vurdering hvordan det enkelte politidistrikt reagerer. Og selv om et politidistrikt ikke hadde kontroll med dette den første helgen, vil ikke jeg trekke den konklusjonen at det er nedprioritert. Men jeg forventer både av egne tjenestemenn og av andre at det som er vedtatt av et flertall i Stortinget, blir etterfulgt.

Så må jeg få lov til å føye til at påstanden om at politiet har små ressurser og lite folk, selvfølgelig ikke er riktig. Det finnes knapt noen etat i dette landet som er tilført så mye ressurser gjennom mange år – det kom jo fram i mitt forrige svar, der jeg gjorde oppmerksom på at det er 5,5 milliarder kr vi snakker om – og vi har en rekke dyktige tjenestemenn som både departementet og det enkelte politidistrikt er stadig mer opptatt av at vi skal bruke på riktig måte.

Presidenten: Kristin Krohn Devold til oppfølgings-spørsmål.

Kristin Krohn Devold (H): Det er riktig at justisministeren i sitt forrige svar sa at hun mente at politiet har nok ressurser. Men justisministeren sa også at det er et viktig spørsmål hvordan politiet bruker de ressursene de har, og her kommer prioriteringene av ulike politiske saker inn.

Når Stortinget gjennom justisinnstillingen trekker frem den grove kriminaliteten som det viktigste prioriteringsområdet for politiet, trodde jeg justisministeren var helt enig i det. Politimestrene rundt omkring på de enkelte kamrene må kunne vite om de skal forholde seg til statssekretær With, som sier at politiet umiddelbart skal gripe inn mot brustadbulovbrudd, eller om de skal forholde seg til de retningslinjer som er gitt fra justispolitikkerne, der det sies klart at det er den grove kriminaliteten, den grove volden som er det hovedprioriterte området politiet skal bruke sine ressurser til først.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg må først korrigere et av representanten Krohn Devolds utsagn. Hun tolket meg slik at jeg mente at politiet har nok ressurser. Det var ikke det jeg sa. Jeg sa at politiet har ikke små ressurser og lite folk. Men hva som blir *nok* i denne sammenheng, vil det hele tiden være samfunnsutviklingen som avgjør.

Når det gjelder de prioriteringene som justiskomiteen gav uttrykk for i sin budsjettinnstilling, er det klart at dette er store og viktige hovedprioriteringer, og der går departementet gjerne ut. Men det finnes veldig mange andre oppgaver som politiet er tildelt, og det vil bli helt galt

å gå ut fra sentralt hold og pålegge det enkelte politidistrikt å prioritere etter f.eks. hvordan behovene måtte være i Oslo eller andre steder. Så den friheten som politidistriktene har fått til selv å vurdere, er ikke i strid med det som er hovedhensikten, nemlig at norsk lov skal overholdes.

Presidenten: Bjørn Hernæs – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørn Hernæs (H): Strid om ord: Statsråden sa i hvert fall at politiet ikke har små ressurser. Og vi må kunne bli enige om at det er vi nødt til å se på i forhold til de oppgavene politiet har. I forhold til de oppgavene synes jeg representanten Krohn Devold var helt presis ved å si at politiet har for små ressurser.

Det som på en måte er enda verre, er at justisministeren synes å mangle vilje til å sende ut signaler om hva som er de viktigste oppgavene for politiet. Tidligere har justisministeren gitt uttrykk for at hun også kunne tenke seg å hente inn politifolk fra andre deler av Norge for å løse de overhengende problemene i Oslo. Det må jo bety at hun mener at hvis det er politikamre som har ressurser til å drive etterforskning av relativt «bagatellmessige» forseelser eller forbrytelser, bør det prioriteres etter de grove situasjonene f.eks. i Oslo.

Så spørsmålet blir: Hvilke signaler om prioriteringer vil justisministeren tross alt sende ut? Det kan ikke være slik at det enkelte politikammeret alene skal vedta hva som er viktig og hva som ikke er viktig.

Presidenten: Presidenten gjør igjen oppmerksom på at spørsmål skal stilles innenfor rammen av hovedspørsmålet – hvis ikke, blir klubben brukt mye raskere.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg regner med at det er uøndtendig for meg å gjøre representanten Hernæs, som er medlem av justiskomiteen, oppmerksom på at etterforskning og den delen av arbeidet er det Riksadvokaten som har ansvaret for. Det er et nært samarbeid mellom Justisdepartementet og Riksadvokaten på mange områder, men vi overlater til Riksadvokaten å gi de direktiver for etterforskning som han finner riktige – og det vet jeg han gjør. Dette vil selvfølgelig være en sak som går helt uavhengig av oss.

Men vi gir signaler, og det vil vi fortsatt gjøre. Da har det liten relevans her å late som om dette er et problem for Justisdepartementet. Vi har sagt at norsk lov skal overholdes, og der har politiet sin viktige rolle. Og vi har sagt at det er ønskelig med en annen fordeling av ressursene i Politi-Norge. Det kan påvises ved hjelp av statistikk. Det er intet problem å påvise det. Dette er et arbeid som departementet er i gang med.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille et spørsmål til justisministeren.

Tunge faglige høringsinstanser som Advokatforeningen og Datatilsynet er sterkt kritisk til flere sider ved de mange lovendringer som følger av at Norge tiltrer EUs Schengen-samarbeid. Det sies rett ut at rettssikkerheten og personvernet vil bli sterkt svekket. Kritikken er konkret og går bl.a. på at lovgivningen er uoversiktlig og vanskelig å orientere seg i. Datatilsynet blir satt på side-linjen som kontrollorgan. Det kan oppstå mistanke om at SIS, Schengen Information System, blir misbrukt når hovedansvaret for informasjonssystemet legges til Kripos. Mitt spørsmål til justisministeren blir: Deler justisministeren Advokatforeningens syn eller alvorlige bekymring med hensyn til rettssikkerheten og personvernet ved en eventuell tiltredelse i Schengen?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg understreker gjerne at rettssikkerhet og personvern er av de ting som denne regjeringen er svært opptatt av. Det vil selvfølgelig bli ivare-tatt også ved det nye lovgivningsarbeidet.

Det som er situasjonen er at det er utsendt et hørings-utkast, og det er nå i ferd med å komme inn svar fra de ulike instanser som har fått dette til uttalelse. Det er også riktig at det i en del av disse hørings-svarene stilles en del kritiske spørsmål til det utkastet som foreligger. Det burde være rimelig kjent i denne forsamling at når hørings-svarene kommer inn, begynner departementet med sin bearbeiding for å få fram et godt resultat, og jeg kan forsikre om at de spørsmål som her er tatt opp i forhold til rettssikkerhet og personvern, vil bli tillagt meget stor vekt når Justisdepartementet nå går inn i prosessen med å ferdigstille arbeidet med Schengen-regelverket.

Tor Nymo (Sp): Av høringsuttalelsen fra Advokatforeningen går det også fram at det ikke ser ut som om Justisdepartementet argumenterer særlig godt for at Datatilsynet skal ha samme kontrollfunksjon overfor den nasjonale delen av SIS, altså informasjonssystemet, som det har overfor andre nasjonale registre. Denne påstanden skremmer meg og sikkert flere andre. Kan justisministeren her og nå bekrefte at dette ikke er departementets intensjon?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke her akter å fortsette den saksbehandlingen som departementet nå er inne i, men Stortinget skal få seg forelagt det resultatet vi kommer fram til.

Vi vil behandle hver enkelt høringsuttalelse med den respekt som det krever. Når vi har høring, er det nettopp fordi departementet og Regjeringen ønsker å få inn synspunkter for å få et best mulig sluttresultat, og dette arbeidet er vi midt inne i.

Presidenten: Kristin Halvorsen – til oppfølgingsspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Noe av det siste som skjedde i fjor, var at Stortinget fikk en redegjørelse fra utenriksminister Vollebæk som konkluderte med at etter de nye forhandlingene kom Regjeringen til å anbefale

Schengen-avtalen for Stortinget. Derfor lurer jeg på hva slags handlingsrom Regjeringen egentlig har lagt opp til i forhold til den høringsrunden som nå foregår om Schengen, og de vesentlige og viktige innvendingene som kommer fra Advokatforeningen. Er det ikke rett og slett slik at Regjeringen har framforhandlet en avtale, at det er «take it or leave it», og at den norske påvirkningen på dette er minimal, eventuelt bare på detaljnivå?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg konstaterer at her blander man sammen de institusjonelle sakene som det nå har vært forhandlet om, og hvordan vi tilpasser dette i forhold til regelverket i Norge. Vi ønsker selvfølgelig og har full anledning til å ivareta både rettssikkerhetshensyn og personvernenssyn, som jeg sa i mitt forrige svar. Dette skjer i et samarbeid mellom Utenriksdepartementet og Justisdepartementet, og det skal være på en måte som er i samsvar med denne regjeringens opprinnelige syn, men også i full respekt for det flertallet i denne sal har vedtatt tidligere i saken.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tore Nordtun (A): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

Også finansministeren må ha sett problemene vi har fått etter at ordningen med fraktutjamning for bensin er fjernet. Som kanskje ikke så mange har fått med seg, foreslo regjeringen Bondevik i statsbudsjettet å fjerne fraktutjammingsordningen uten at en ny ordning var forberedt og på plass. Samtlige partier på Stortinget utenom sentrumspartiene har avvist Regjeringens alternative, avgiftsbaserte ordning fordi den var dårlig utredet. Spørsmålet mitt til finansministeren i dag er: Vil finansministeren foreslå å videreføre den gamle fraktutjammingsordningen for bensin, slik at vi ikke nå blir stående uten noen ordning i det hele tatt?

Satsråd Gudmund Restad: Det er riktig at Regjeringen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet foreslo å avvikle den ordningen vi i mange år hadde hatt for fraktutjevning finansiert over statsbudsjettet, men også å erstatte den med en selvfinansierende fraktutjevningsordning, hvor det ble innbetalt til et fond et beløp pr. liter omsatt drivstoff. For alt drivstoff som omsettes, ville det bli innbetalt et visst antall øre pr. liter fra alle oljeselskapene, og fra dette fondet ville oljeselskapene så kunne få dekket sine faktiske fraktutgifter – altså en selvfinansierende fraktutjevningsordning. Fordelene med forslaget var punkt 1 at man ville spare utgifter over statsbudsjettet, og punkt 2 at man ville få en full fraktutjevning og ikke en bare delvis fraktutjevning, som den gjeldende ordningen hadde gått ut på.

Jeg konstaterte med beklagelse at det ble flertall i Stortinget for å avvikle den ordningen vi hadde, men at man ikke fulgte opp med å erstatte dette med en ny ordning, og jeg er ikke overrasket over at dette har vakt en del oppstyr rundt om i distriktene. Nå er jo denne saken ennå ikke ferdigbehandlet. Det foreligger en innstilling fra finanskomiteen

som går ut på å sende saken tilbake til ytterligere utredning og vurdering og også høring. Saken skal behandles i Stortinget den 21. i denne måned, og jeg må i hvert fall avvente behandlingen der før jeg kan ta stilling til den.

Jeg har fortsatt den forhåpning at det etter den oppsikt denne saken har vakt i distriktene, vil være vilje i Stortinget til å sørge for at man får en fraktutjevningsordning, og helst da den nye ordningen som etter min oppfatning på mange måter vil være bedre enn den ordningen som vi hadde fram til årsskiftet.

Tore Nordtun (A): Det er mange måter å gi et svar på i denne saken her, men jeg må minne finansministeren på at det var Regjeringen som foreslo å fjerne den gamle ordningen vi har hatt for fraktutjamning over statsbudsjettet. Jeg vil også minne finansministeren på at det er Regjeringen som nå må ta ansvaret for at de la fram for Stortinget en alternativ, avgiftsbasert ordning som var så dårlig forberedt at samtlige partier unntatt sentrumspartiene ikke fant det forsvarlig å behandle saken på så kort tid før jul. Regjeringen har dermed ansvaret for at vi nå ikke har noen ordning for fraktutjamning for bensin, og det rammer selvfølgelig distriktene. Men Regjeringen skal vite at kommer den til Stortinget med et opplegg for å videreføre den gamle ordningen, vil de få Arbeiderpartiets støtte. Men dette må skje raskt. Vil finansministeren gjøre det?

Statsråd Gudmund Restad: Det forslaget som var fremmet, var ikke mer komplisert enn at den utredningen og vurderingen som var foretatt, var tilstrekkelig etter min oppfatning, men jeg tar til etterretning at et flertall i Stortinget er av en annen oppfatning hvis nå innstillingen blir vedtatt av Stortinget. Og da får vi gjøre det som Stortinget ber om. Men jeg synes det er urimelig å pålegge Regjeringen ansvaret for at vi ikke har en fraktutjevningsordning i dag. For hvis stortingsflertallet var av den oppfatningen at det forslaget til ny fraktutjevningsordning som var fremmet, var for dårlig og ikke kunne vedtas, burde man ikke ha fulgt opp Regjeringens forslag om å avvikle den gamle ordningen, men sørget for å bevilge de nødvendige midler for å videreføre den ordningen vi hadde fra før.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgingsspørsmål.

Ranveig Frøiland (A): Regjeringa la ikkje inn nokon pengar i statsbudsjettet for neste år til å vidareføra den gamle ordninga, og etter det forliket som kom i stand mellom Regjeringa, Framstegspartiet og Høgre, skulle ein ikkje auka skattar og avgifter. Den nye ordninga må vel sjåast på som ein avgiftsauke. Men det vil i alle tilfelle ta tid før ei ny ordning kjem på plass, og i mellomtida må partane høyrast og alt gjerast som skal til for å få ei ny ordning på plass, og vi har inga fraktutjamning. No sa nett Tore Nordtun at Arbeidarpartiet vil støtta ei ordning der ein vidarefører den gamle fraktutjammingsordninga, og då spør eg igjen: Vil det ikkje då vera betre at

vi har ei fraktutjamningsordning til den nye eventuelt kjem på plass, og vil Regjeringa ta eit initiativ overfor Stortinget slik at vi kan ha den gamle fraktordninga inntil ei ny, betre ordning kjem på plass? Arbeidarpartiet har ikkje avvist noko ny ordning, men den som i dag er lagd på bordet, er for dårleg utgreidd.

Statsråd Gudmund Restad: Regjeringen har fremmet sitt forslag og fått det behandlet, i hvert fall i komiteen – foreløpig ikke i Stortinget, det skjer som sagt den 21. Jeg finner det ikke rimelig å foregripe Stortingets behandling selv om det foreligger en innstilling. Det er riktig at Regjeringen ikke foreslo noen midler for å videreføre ordningen etter 1. januar. Det skyldes at vi hadde et forslag om en ny og bedre ordning fra 1. januar, og hadde den ordningen blitt vedtatt, hadde det ikke vært noe problem å iverksette den med virkning fra 1. januar. Det som var foreslått av bevilgninger for inneværende år, var det som i 1999 kommer til utbetaling for de to siste månedene med den gamle ordningen. Men som sagt, jeg forholder meg rent formelt til at man nå får avvente Stortingets behandling, og så får man vurdere situasjonen når vi ser resultatet den 21.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil stille spørsmål til finansminister Restad. Egentlig burde jeg vel ha stilt spørsmål om når han har tenkt å sette ned renta, men av frykt for at han skal prate renta opp igjen, skal jeg ikke gjøre det. La meg spørre om den forestående turné som han og statsministeren skal ut på, knyttet til det norske forhold til euroen. Mitt spørsmål til Restad er om han har en selvstendig mening om dette, eller om det er stortingsflertallet som skal diktere synet. Det har de siste dager kommet fram en vesentlig kritikk mot norsk tilknytning til euro, ikke minst fra tidligere sentralbanksjef Skånland, og også en hel rekke framstående økonomiprofessorer advarer mot en norsk tilknytning til euro på bakgrunn av bl.a. de forskjellige konjunkturrelle forhold, på bakgrunn av råvareavhengighet m.v. Mitt spørsmål til finansministeren er derfor: Mener han at det vil være i norsk økonomisk interesse at vi får en nærmere tilknytning til euro som definert av Høyre og Arbeiderpartiet, altså at man skal følge de samme konjunkturrelle forhold som eurolandene nå vil underkastes?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg hadde en ganske omfattende redegjørelse for den utvidede utenrikskomite for en tid siden der jeg gav uttrykk for min vurdering av om det er ønskelig eller ikke å få en nærmere tilknytning til euro. Jeg synes imidlertid det er et spørsmål som vi foreløpig skal la ligge. Det er et faktum at Stortinget har vedtatt at det skal tas initiativ til en strategisk dialog med EU for å styrke vår forankring i EØS-avtalen og vår deltagelse i EUs ulike samarbeidsprosjekter. Det heter i det samme vedtaket at man i denne forbindelse også bør undersøke muligheten for å knytte krona nærmere til euroen. Regjeringen vil selvfølgelig følge opp vedtak fattet i

Stortinget – det skulle bare mangle. Som et ledd i denne oppfølgingen vil statsministeren og jeg ha en tur til Brussel – for statsministerens del også til Bonn – den 19. og 20. januar. Det vi der vil undersøke, er hvilke muligheter man kan tenkes å få sett fra EUs side, og eventuelt hvilke betingelser som måtte bli knyttet til en ordning enten med en utvidelse av de kredittavtaler vi allerede har, eller en støttekjøpsavtale, som kanskje også bør vurderes. Det er for øvrig noe uklart for meg hva de som har fremmet forslaget og stemt for det, egentlig ber om at vi skal undersøke. I et forsøk på å få det klarlagt har vi hatt samtaler – for min del hadde jeg senest i går samtaler med de finanspolitiske talsmenn i de to partiene som stod som forslagsstillere, altså Høyre og Arbeiderpartiet. Men vi vil følge opp og helhjertet forsøke å finne ut hva som er mulig, og deretter kan man komme tilbake og diskutere hva som eventuelt måtte være politisk ønskelig.

Øystein Djupedal (SV): Mitt spørsmål til statsråden var hva Regjeringens syn var, for Regjeringen kan jo ikke i så viktige spørsmål la seg diktere av et stortingsflertall som åpenbart er av en annen oppfatning enn finansministeren og Regjeringen. Hvis en tenker på statsrådets egen fortid som EU-motstander i Senterpartiet, er det klart at det er påfallende at man lar seg diktere i så viktige spørsmål. La meg bare få lov til å utdype følgende: Betyr det at statsråden vil dra til Brussel og også akseptere politiske betingelser for en eventuell støttekjøpsavtale? Jeg deler statsrådets syn med hensyn til at det er veldig uklart hva dette faktisk skal bety, om det betyr en låneordning, som vi i dag har, eller om det betyr en mer omfattende politisk avtale som gjør at vi fra norsk side må gi politiske konsesjoner for å få en type avtale for å støtte vår egen valuta. Derfor kunne det i hvert fall vært interessant å få en veldig klar bekreftelse fra statsråden på at det ikke vil være aktuelt – det vil være i strid med folkeavstemningsresultatet i 1994 – å gi politiske konsesjoner for en avtale om støttekjøp av norsk valuta.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg akter ikke ved mitt besøk i Brussel å inngå noen avtaler over hodet på Stortinget, men jeg akter å undersøke hvilke muligheter som eventuelt finnes. Jeg er ikke overoptimistisk når det gjelder de mulighetene – jeg skal innrømme det – men Stortinget har bedt om at man undersøker hvilke muligheter for en nærmere tilknytning til euro som måtte finnes, og vi vil undersøke det. Hvilke muligheter finnes, og hvilke betingelser vil i så fall knyttes til de muligheter som man da blir tilbudt? Så får vi, som jeg sa, komme tilbake til hjemmebane og diskutere hvorvidt disse mulighetene bør benyttes, om betingelsene er akseptable osv, altså hva som er ønskelig ut fra nasjonale forhold.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til justisministeren.

Det å bli uskyldig dømt er noe av det vondeste et menneske kan bli utsatt for. I den forbindelse har det fra flere

hold vært rettet søkelys på muligheten for at en gjenopp-takelse av straffesaker blir vurdert av en annen domstol enn den man ble dømt av. Dette har viktige rettssikkerhetsmessige sider ved seg. Hvordan vurderer justisministeren mulighetene for en endring av dagens situasjon?

Statsråd Aud-Inger Aure: Det er ikke vanskelig for noen av oss å forstå at opplevelsen av å være uskyldig dømt må være noe av det verste et menneske kan komme ut for. Dette har vi fått illustrert gjennom en del avisopp-slag i den senere tid, hvor folk som er mistenkt, siktet eller tiltalt i en sak, men ennå ikke dømt, forteller hvilken skrekkelig opplevelse det har vært, selv om saken endte med frifinnelse. Her er vi borti et veldig viktig og stort rettssikkerhetsproblem i Norge.

I et av mine tidligere svar i dag har jeg understreket at spørsmålet om rettssikkerhet er svært viktig for denne regjeringen. Derfor har vi også et arbeid i gang i forhold til nettopp hvem som skal behandle begjæring om gjenopp-takelse. Dagens ordning, der det er den domstolen som ilar den fellende dom, er kanskje ikke den rette. Her har departementet nå ute en sak til høring. Dette er en av de sakene departementet håper å kunne komme tilbake til Stortinget med om ikke altfor lang tid, for jeg deler den oppfatning at dette er et problem rettssikkerhetsmessig.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg setter pris på det som justisministeren her sier. Betyr det at vi kan forvente at vi kanskje i løpet av inneværende år får denne saken til behandling?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg er nok litt redd for å gi tidsgarantier fra denne talerstol, men mitt håp og min målsetting er at dette skal komme ganske raskt.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

I den senere tid har det blitt skapt en del uro ute blant en del av de 270 lokalradioer vi har. Dette skyldes faren for å miste den største inntektskilden de har, nemlig radio-bingo, som for øvrig ble innført i Norge i 1986. Samlet sett utgjør dette ca. 60 mill. kr i årlig omsetning, eller sagt i prosenter: ca. 30 av totalen. Men for de minste radioene ute i distriktene, hvor f.eks. reklameinntektene er minimale, kan bingoens inntekter utgjøre opptil 80-90 pst. Det vil si at radioens være eller ikke være er helt avhengig av om man får lov til å fortsette med bingoen.

Jeg er selvfølgelig klar over at selve håndteringen av lotteriloven ligger i et annet departement enn det hvor kulturministeren sitter. Men her er jeg ute etter å høre hva kulturministeren vil gjøre for å hjelpe lokalradioene, for det er vel ikke noen som er i tvil om at en lokalradio er en god kulturbringer.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er rett som spørsmålstilleren peker på, at lotteriloven, som omhandler dette tema, ligger under Justisdepartementet. Justismini-

steren får et spørsmål om dette senere i dag, og jeg syns det er naturlig å henvise til justisministeren å besvare dette spørsmålet her eventuelt, og også til hennes svar senere.

Per Roar Bredvold (Frp): Det kan være riktig. Men en bygderadio og en lokalradio er jo også en kulturpolitisk sak.

Presidenten: Ønsker statsråden å svare?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Hvis Bredvold med dette mener å spørre om lokalradioenes finansielle situasjon generelt, kan jeg gjerne si at jeg syns det ut fra et kulturpolitisk syn er viktig at lokalradioene får gode arbeidsvilkår. Radio-bingo vil altså statsråd Aure svare på senere i dag.

Jeg er selvfølgelig kjent med at mange lokalradioer har økonomiske problemer. Da vil jeg vise til at vi ved konsesjonsbehandlingen av de ulike radioene da dette kom opp, valgte å legge oss på en veldig liberal og åpen holdning. Nesten alle som ville, fikk lov til å begynne med lokalradio. Da sier det seg sjøl at det er en del som ikke greier seg. Jeg har tidligere signalisert at jeg ikke har planer om å legge opp til en spesiell støtteordning for å sikre lokalradioenes økonomi, sjøl om jeg altså mener at de representerer et verdifullt bidrag i kulturpolitikken.

Presidenten: Presidenten er ikke sikker på om dette ble bingo!

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Vidar Bjørnstad (A): Jeg har et spørsmål til justisministeren.

Den kriminalpolitiske debatten det siste halve året har vært preget av alvorlige voldstiltfeller og ran, ofte med unge og barn involvert. Vi skal ikke lene oss tilbake og trøste oss med statistikk som viser at utviklingen som helhet ikke er så ille, men vi skal heller ikke over reagere og praktisere en avansert form for Jeopardy, der det gjelder hurtigst mulig å foreslå løsninger mer eller mindre på stående fot.

Regjeringen la i fjor høst fram en tiltaksplan mot vold med god bredde, mener jeg, med både forebygging og reaksjon. Statsministeren sa i sin nyttårstale at Regjeringen vil ta «initiativ til en bred mobilisering mot vold», og jeg antar at han da også regnet ran blant barn og unge inn i dette.

Vi har tidligere tatt til orde for en samlet presentasjon for Stortinget når det gjelder forebygging og bekjempelse av kriminelle handlinger blant barn og unge. Kan justisministeren lette litt på sløret i forhold til oppfølgingen av statsministerens nyttårstale om nye initiativ? Og kan justisministeren tenke seg å bidra til en samlet plan for innsats og tiltak i forhold til barn og ungdom når det gjelder å bekjempe kriminelle handlinger?

Statsråd Aud-Inger Aure: På siste spørsmål, om jeg kan tenke meg å bidra til å få en slik handlingsplan, er svaret ja.

Det er også riktig at den utviklingen vi har sett med ran og vold der barn og unge er inne i bildet, er meget urovekkende. Statsministerens utsagn på dette området i nyttårstalen er allerede under drøftelse i departementet. Allerede i høst satte vi i gang et samarbeid mellom Barne- og familiedepartementet og Justisdepartementet nettopp for å finne måter å ta fatt i dette problemet på og prøve å få barn og unge over på riktig side av loven før en kriminell løpebane har fått feste seg. Så dette er et svært viktig spørsmål. Jeg er, for å gi utrykk for det, veldig opptatt av at det særlig for de gruppene som er over den kriminelle lavalder, er veldig viktig å få rask avklaring av hva som har skjedd, og få en reaksjon på det som har skjedd, så raskt som mulig. Så rask rettergang er ett av de virkemidlene som jeg kommer til å legge svært stor vekt på. Men så har vi barna under kriminell lavalder som vi må legge opp til en plan for i samarbeid med Barne- og familiedepartementet. Kanskje vi også skal trekke inn Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og det kan være andre som er aktuelle, men jeg ønsker å følge opp akkurat de intensjonene som det ble spurt om.

Vidar Bjørnstad (A): Jeg takker justisministeren for et positivt svar når det gjelder en samlet plan.

Ved bekjempelse av kriminalitet har selvsagt politiet en viktig rolle å spille. Politietaten har da også fått tilført store ressurser gjennom hele 1990-tallet. Men vi skal ikke bare være opptatt av totalsum, vi må også være opptatt av hvordan ressursene brukes. Når nå midler skal fordeles til forskjellige deler av politietaten, hvordan vil justisministeren bidra til at økte midler fører til mer synlighet, mer tilgjengelighet, politi på plass på de tidspunkter og de steder der kriminell aktivitet foregår? Opplysninger gjennom media kan tyde på at det går med store ressurser til intern virksomhet og ressurser som ikke gir seg utslag i tilgjengelighet og synlighet i bl.a. gatebildet.

Statsråd Aud-Inger Aure: Det er riktig som det er blitt sagt her, at det er blitt avdekket at det kan settes spørsmålstegn ved ressursbruken. Dette grep politisk ledelse i departementet fatt i på et tidligere tidspunkt, og vi har gitt signaler om at ressursene ikke skal brukes til flere kontorstillinger fra kl. 8-16, men de må settes inn på dager og på tidspunkt da problemene er til stede. Så dette er under oppfølging allerede.

Når det gjelder det som er blitt avdekket om kursbruken i justissektoren, men særlig i politiet, er det også et felt som vi har tatt fatt i. Dette ønsker vi å videreføre. Men jeg vil gjerne også rette oppmerksomheten på noe som lederen i Lensmannslaget understreker gang på gang, at når det ropes på politi og lensmann, har noen måttet gi tapt før. Derfor er det også et meget stort kommunalt ansvar å forebygge på et tidlig tidspunkt.

Presidenten: Astrid Marie Nistad – til oppfølgings-spørsmål.

Astrid Marie Nistad (A): Statsråden sa at nokon har gitt tapt før når ein ropar på politi og lensmann, og det er

heilt korrekt. Det forebyggjande arbeidet er veldig viktig. I budsjettinnstillinga når det gjeld Justisdepartementet skreiv ein samla komite at dei ønskte seg ei offentlig utgreiing om heimevalden, vald som vert utført i heimane. Som vi veit, går det mest ut over kvinner og barn, og barn lærer der å verte valdelege. Vil departementet sette i gang dette utgreiingsarbeidet fort for å skaffe oss det grunnlaget som vi bør ha for å kunne sette inn tiltaka på breiast mogleg måte også på dette området?

Statsråd Aud-Inger Aure: Da kan jeg opplyse at et bredt sammensatt statssekretærutvalg allerede gjennom lengre tid har vært i arbeid for å gripe fatt i hjemmevalden og de store mørketallene som er der. Det er helt klart ut fra det vi i dag vet, at hjemmevald er et langt større problem enn vold i gaten. Dette er vi i gang med, og statssekretærutvalget er kommet langt i sitt arbeid. På bakgrunn av det ønsker jeg også at vi ser nærmere på hva som blir gjort her, for jeg tror det er helt riktig som spørsmålstilleren sier, at barn som lærer vold i hjemmet, har et meget dårlig utgangspunkt. Vi må starte så tidlig som mulig, og det ønsker Regjeringen å bidra til gjennom det arbeid som allerede er i gang.

Presidenten: Vi går da videre med neste hovedspørsmål.

Børge Brende (H): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

Den 30. desember gjennomførte Finansdepartementet en dramatisk endring i forskriftene om konserninterne overføringer. Endringene hadde ikke vært på høring slik som forvaltningsloven krever. At en slik høring hadde vært på sin plass, understrekes av at departementet bare ni dager etterpå trakk deler av forskriften etter påtrykk fra Høyre. Som om ikke dette er nok, har departementet i en tidligere stortingsmelding varslet at det ble arbeidet med saken. En enstemmig komite uttalte da at den forutsatte at departementet kom tilbake til Stortinget med saken før endringen ble iverksatt. Mitt spørsmål til finansministeren blir da: Hvorfor har departementet valgt å se bort fra Stortingets entydige forutsetning om å bli forelagt saken, og er ikke finansministeren enig i at det mest ryddige nå vil være å trekke hele forskriftsendringen for deretter å gi saken en grundig behandling med høring og presentasjon for Stortinget?

Statsråd Gudmund Restad: Den saken Børge Brende nå tar opp, dreier seg om meget omfattende og relativt kompliserte skattespørsmål som det er umulig å redegjøre for på tilfredsstillende vis i løpet av den tid som stilles til disposisjon for svar i den muntlige spørretimen.

Når det gjelder selve saksbehandlingen, som var det som var hovedpoenget i Børge Brendes spørsmål, både så langt og også den videre prosessen for saksbehandling, har jeg i korte trekk redegjort for det i et svar til Siv Jensen i går. Hvis ikke Børge Brende allerede har sett det, henviser jeg til det i brevet.

Når det gjelder den mer begrensede endringen i konsernforskriftene som ble foretatt den 30. desember i fjor, og som altså gjaldt tetting av hull i regelverket, har jeg gitt en relativt grundig redegjørelse for det i et svar til Brendes partifelle Per-Kristian Foss den 8. januar. Jeg viser også til det, hvis det er interesse for å gå inn på den omfattende saken. Siden spørsmålet mer gjaldt prosedyren og hvorfor man angivelig ikke skal ha etterlevd en merknad fra en enstemmig finanskomite i Innst. S. nr. 93 for 1997-98, vil je si følgende: Jeg for min del har vurdert den aktuelle merknaden i innstillingen til ikke å omfatte den endringen som ble foretatt den 30. desember – altså en tetting av hull. Denne merknaden var i tilknytning til en ganske lang utredning om mulige andre, mer omfattende endringer, som går i motsatt retning. De endringene vil vi nå vurdere. De vil bli sendt ut på høring og deretter forelagt Stortinget som forutsatt. Så det har ikke vært min mening å overse en komitemerknad om å få seg forelagt ting. Men jeg har vurdert det slik at den endring som ble foretatt 30. desember, ikke var omfattet av den oppfordringen vi fikk til å forelegge Stortinget saken før endringer iverksettes.

Børge Brende (H): Først må jeg si at jeg er fornøyd med at statsråden har trukket deler av denne forskriften, som hadde ganske dramatiske konsekvenser og ikke minst tilbakevirkende kraft i forhold til en del selskaper.

Når det gjelder prosedyren, og det var det spørsmålet jeg valgte å ta opp i dag, fremgår det klart av innstillingen og av meldingen fra departementet at man vurderer å tette igjen noen hull, og departementet vurderer en innstramming. Så sier statssekretær Skjørestad i dag i og for seg noe av det samme som finansministeren sier, at man har oppfattet det slik at man bare skulle fremlegge disse endringene for Stortinget hvis det var snakk om en utvidelse av adgangen til avskrivninger. Men poenget er at det departementet omtaler her, også er innstramminger for å tette skattehull. Stortinget tok det til etterretning, men en samlet komite ønsket disse eventuelle endringene om innstramminger forelagt seg. Så jeg har litt vanskelig for å forstå hva finansministeren egentlig legger opp til her.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg oppfattet det slik den gangen denne saken ble behandlet, at Stortinget var opptatt av at departementet ikke gikk for langt i å gi en forskrift som uthulet skatteplikten når man oppnår gevinst ved å selge ut driftsmidler fra et selskap, og at det var for å kontrollere at det ikke gikk for langt i den retning at man for sikkerhets skyld ville ha seg forelagt forslag til forskriftsendringer før de iverksettes. Men det som altså foregikk i slutten av desember, var det motsatte – å tette igjen et åpenbart hull i regelverket slik det forelå. Hvis nå Stortinget mot formodning skulle ønske å videreføre den praksisen vi har hatt de siste par årene, som jeg vil karakterisere som et hull i regelverket, vil det være anledning for Stortinget å si fra om det når den større, omfattende endringen som skal vurderes, vil bli forelagt Stortinget i løpet av 1999, og da før skatteplikten i tilfelle oppstår.

Presidenten: Siv Jensen – til tilleggsspørsmål.

Siv Jensen (Frp): Det er åpenbart at statsråden her har feiltolket merknaden fra den enstemmige finanskomite og Stortinget knyttet til denne saken. Jeg vil også minne statsråden på at budsjettforliket både for 1998 og 1999 inngått med Høyre og Fremskrittspartiet la betydelig vekt på skatte- og avgiftsspørsmål. Så sitter det altså noen byråkrater i Finansdepartementet en mørk nattetime lille nyttårsaften og foretar en forskriftsendring med tilbakevirkende kraft, som i realiteten betyr en økning av skatteinntektene til staten på flere hundre millioner kroner.

Så vet man at det i Stortinget sitter to partier som har inngått to budsjettforlik med Regjeringen, og som er sterkt imot dette. Synes statsråden at dette er parlamentarisk skikk og bruk og i god takt og tone overfor sine budsjettkollegaer i Stortinget, når det dreier seg om skatter og avgifter? Man kan godt si at dette er å tette et hull. Men det er fortsatt slik at det henvises til en forskriftsendring, i en sak hvor finanskomiteen har vært helt enstemmig.

Statsråd Gudmund Restad: For det første er det slik at alt som foregår i Finansdepartementet, er finansministerens ansvar. Så det er ikke noen byråkrater som skal ha ansvar for det som foregår der, det er mitt ansvar.

Som sagt tolker jeg ikke det som har foregått nå, som å være i strid med den merknaden jeg har henvist til. Det å tette åpenbare skattehull for å unngå utilsiktede og urimelige skatteunndragelser, som jeg vil kalle det, anser jeg heller ikke å være i konflikt med den avtalen om budsjettet for 1999 som regjeringspartiene inngikk med Høyre og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretime er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretime.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Jan Simonsen til statsministeren, vil bli besvart av justisministeren.

Spørsmål 9, fra representanten Ane Sofie Tømmerås til justisministeren, bortfaller, da spørteren ikke er til stede.

Spørsmålene 14 og 16, fra henholdsvis representantene Anne Helen Rui og Bjørn Hernæs til samferdselsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 15, fra representanten Jan Johnsen til samferdselsministeren, vil bli besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av samferdselsministeren, som er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Jan Simonsen til statsministeren, vil bli besvart av justisministeren.

Jan Simonsen (Frp): Jeg har stilt et spørsmål til statsministeren, som jeg forstår vil bli besvart av justisministeren, men jeg er glad for at statsministeren er til stede og får høre hennes svar.

La meg først rette opp en feil i spørsmålet, hvor det i siste setning skal stå «ubetinget fengsel» istedenfor «betinget fengsel». Spørsmålet har da følgende ordlyd:

«Statsministeren sa i sin nyttårstale at foreldre må reagere sterkt mot hærverk og vold.

Vil statsministeren gå foran med et godt eksempel og sørge for at også samfunnet reagerer sterkt mot hærverk og vold, gjennom å foreslå en lovendring som gjør det umulig å idømme mildere straffer enn ubetinget fengsel for grovt hærverk, samt langt strengere minimumsstraffer for voldsutøvelse?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg er enig i at det bør reageres strengt mot grovt skadeverk og grov vold.

Straffen for skadeverk er bøter eller fengsel inntil ett år. Er skadeverket grovt, kan fengsel inntil seks år idømmes. Domstolen står altså fritt til å idømme en lang ubetinget fengselsstraff når den mener at dette er den rette reaksjon ved grovt skadeverk. Lengstestrafen for grovt skadeverk ble i 1998 hevet fra fire til seks år, nettopp for å gi et signal om at lovgiver ser på grove skadeverk som alvorlige forbrytelser.

Minstestrafen for grov legemsbeskadigelse er fengsel i to år. Lengstestrafen er fengsel inntil 15 år, men inntil 21 år i de aller mest alvorlige tilfellene.

Stortinget har ved flere anledninger gitt uttrykk for at man bør være forsiktig med å skjerpe minstestrafene eller innføre nye slike straffer. Det har gode grunner for seg. Som også Straffelovkommissjonen fremhever, har minstestrafen ført til at domstolene har dømt etter et mildere straffebud enn det juridisk riktige eller frifunnet på tvilsomt grunnlag for å unngå å måtte sette en urimelig streng straff.

Jeg vil følge utviklingen nøye og eventuelt komme tilbake med vurderinger av om det er nødvendig å foreta lovendringer.

Jan Simonsen (Frp): Jeg konstaterer at justisministeren heller ikke på dette området er villig til å komme med noen strakstiltak, men snakker om å vurdere dette over lengre tid. Hun vil altså fortsatt akseptere at det skal være mulig å idømme så milde straffer som betinget fengsel for grovt hærverk. Betinget fengsel betyr i praksis ingen straff, og det betyr at den skyldige fortsatt går fri ute i samfunnet. Det er ingen signal til norsk ungdom om at den slags atferd er uakseptabel. Så jeg har dessverre ikke noe annet å gjøre enn å gjenta mitt spørsmål fra tidligere i dag, som jeg ikke fikk svar på: Vil justisministeren på grunn av manglende handlekraft i kriminalpolitikken trekke seg fra sin stilling, eller vil hun også i dette spørsmålet oppvise manglende handlekraft?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg håper det ikke blir betraktet som uparlamentarisk når jeg gir uttrykk for at jeg er grundig lei av representanten Simonsens stadige tilbakevending til at man løser alle problemer med kriminalitet i dette landet ved å skifte justisminister tilstrekkelig ofte.

Det finnes ikke manglende handlekraft fra min side. Det har vært tilstrekkelig handlekraft fra en rekke justisministre i ulike regjeringer. Men med en samfunnsutvikling som kanskje er bygd på svikt både i hjem og i andre sammenhenger, og ikke minst med en alkoholpolitikk som er en av årsakene til veldig mye av det vi i dag ser, er det ikke så enkelt. Regjeringen har gått til kamp mot kriminalitet og for en rehabilitering av dem som en gang er kommet skjevt ut, og dette arbeidet skal vi fortsette uavhengig av hvor lenge enkelte representanter i denne sal hamrer løs på at det er kun én ting som er årsak til at vi ikke får bukt med kriminaliteten i dette landet, og det er udugelige justisministre. Jeg håper dette blir tilgitt, president!

Presidenten: Presidenten vil anta at det å være «grundig lei» er et parlamentarisk, forståelig uttrykk.

Jan Simonsen (Frp): Jeg har stor forståelse for at justisministeren er grundig lei av maset fra Fremskrittspartiet, og enda mer lei kommer hun til å gå ettersom dette året går, for vi kommer ikke til å stoppe med å presse Justisdepartementet og justisministeren til å innføre tilstrekkelige tiltak for å bekjempe kriminalitet. Det er mange tiltak som selvfølgelig kan foreslås, men det er ingen tvil om at sterkere reaksjoner, ikke minst mot førstegangskriminelle og også for mindre alvorlig kriminalitet, slik man har gjort det i New York, er et nødvendig virkemiddel. Mer politi er et nødvendig virkemiddel, det er også hurtigdomstoler og mer effektive muligheter for politiet i deres arbeid, bl.a. ransaking. Det finnes mange muligheter. Justisministeren foreslår ingen ting, og da bør man få en justisminister som kommer med effektive forslag. I dette tilfellet med manglende forslag får man heller gjøre det slik at Fremskrittspartiets stortingsgruppe fremmer forslag for justiskomiteen, og så får vi håpe på større handlekraft fra stortingspolitikkerne enn fra den regjeringen som nå sitter med ansvaret.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg har tillit til at det gamle uttrykket om at hvis en usannhet blir uttrykt tilstrekkelig mange ganger, blir den til slutt oppfattet som en sannhet, ikke er riktig. Derfor må representanten Simonsen bare fortsette. Jeg kommer til, gjennom det denne regjeringen gjør, og det som iverksettes fra Justisdepartementet, å vise – er man interessert i å se hva vi gjør, så vil man finne ut det – at her er det handlekraft og ingen handlingslammelse.

I forhold til hva som er relevante tiltak for å forebygge og begrense vold og andre kriminelle handlinger, konstaterer jeg at det ikke er fullt samsvar mellom det som kommer fra Justisdepartementets og min side, og det som kommer fra Fremskrittspartiet. Det hadde jeg heller ikke

ventet. Men en hel rekke av de tiltakene som representanten Simonsen nå nevnte i sitt siste innlegg, er allerede gjennomført. Oslo politidistrikt og Justisdepartementet har gått inn for en hel rekke av disse virkemidlene, og vi tar i bruk de gode erfaringer som er gjort andre steder i verden, når det er i samsvar med det som er forsvarlig rettssikkerhetsmessig her i landet.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

S p ø r s m å l 2

Jan Simonsen (Frp): Jeg har følgende spørsmål til statsministeren, som jeg konstaterer at statsministeren vil besvare:

«Statsministeren sa i sin nyttårstale at «politiet må og skal styrkes». Dersom dette er statsministerens oppfatning, hva er da bakgrunnen for at Regjeringen i oktober 1998 la frem et forslag til statsbudsjett med en reell reduksjon av politibudsjettet, og når vil den endrede holdningen resultere i de nødvendige ekstrabevilningene?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: I min nyttårstale pekte jeg bl.a. på den bekymringsfulle voldsutviklingen i samfunnet. Å finne de rette tiltak for å få bukt med dette står høyt på Regjeringens dagsorden.

Under behandlingen i Stortinget ble budsjettet for politi- og lensmannsetaten styrket med 100 mill. kr. Det ble videre enighet om at det skal fremmes forslag som gjør det mulig at ferdigutdannede studenter fra Polithøgskolen kan tilbys stillinger som ledd i arbeidet for redusert kriminalitet.

Det vedtatte politibudsjettet for 1999 vil i løpet av kort tid blir fordelt til politi- og lensmannsetaten. Regjeringen legger særlig vekt på de kriminalitetsutfordringene som Oslo politidistrikt står overfor, og hvor bl.a. Regjeringens handlingsplan for trygghet i sentrum står sentralt. Som ett av mange virkemidler vil Oslo i 1999 få tildele nye stillinger for å øke tryggheten i hovedstaden.

Om man lykkes i kriminalitetsbekjempelsen, er imidlertid ikke bare et spørsmål om stillinger og penger, men i minst like stor grad hvordan man utnytter ressursene. Her står arbeidet med effektivisering og en enda bedre målretting av innsatsen sentralt. Innenfor et stramt statsbudsjett opplegg må også politiet se på sin ressursbruk med friske øyne. Dette er en forutsetning som gjaldt ved Regjeringens budsjettframlegg i oktober, og som selvfølgelig fortsatt gjelder.

Politiets innsats er meget viktig for å få bukt med kriminaliteten, men dette må selvsagt også ses i sammenheng med andre tiltak. Ikke minst viktig er det forebyggende arbeid som gjøres i de frivillige organisasjonene, og de tiltak som gjennomføres i regi av det offentlige og private hjelpeapparatet. Fra statlig side er det bl.a. tatt initiativ til en samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak, der formålet er å få til et mer systematisk samarbeid på aktuelle nivåer mellom politi, kommune og

frivillige aktører. Fra Barne- og familiedepartementets side er det tatt initiativ til et prosjekt i ti kommuner som involverer både lærere, kommuner, foreldre og frivillige organisasjoner for å bedre oppvekstmiljøet.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har også satt i gang flere tiltak, bl.a. en utvidelse av ordningen med skolemeglning, slik at både grunnskoler og videregående opplæring kan få tilbud om ordningen.

La meg avslutningsvis understreke at hver enkelt av oss i det daglige har et ansvar for å lære våre barn og unge hva som er rett, og hva som er galt. En bred mobilerings- og holdningsmessig bevisstgjøring på alle plan og på alle forvaltningsnivåer er en forutsetning for å snu den negative kriminalitetsutviklingen.

Regjeringen legger således vekt på en helhetlig tilnærming til kriminalitetsbekjempelsen, noe som vil bli lagt til grunn også for de framtidige budsjettframlegg fra denne regjeringen. Ett viktig virkemiddel vil være en styrking av politiet.

Jan Simonsen (Frp): Jeg er overbevist om at de mange TV-seerne som så statsministerens utmerkede nyttårstale, oppfattet det slik at politiet skulle styrkes utover det som allerede var vedtatt før statsministeren holdt sin nyttårstale.

Jeg vil gjerne spørre om jeg nå oppfatter det riktig, når jeg forstår det slik at dette ikke er tilfellet, og at det ikke vil komme noen nye forslag utover det som Stortinget allerede har vedtatt og vedtok i budsjettbehandlingen i strid med Regjeringens opprinnelige ønske, til tross for at justisministeren tidligere i dag har påpekt behovet for mer politi i gatene, og til tross for at det er et prekärt behov for mer midler til en effektiv etterforskning. I så fall vil jeg måtte konkludere med at denne regjeringens medlemmer er flinke til å prate og elendige til å handle, til tross for at det er handling som trengs for å løse problemene. Kriminalitetsproblemene kan ikke løses gjennom tomme ord.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det ble vedtatt en styrking av politi- og lensmannsbudsjettet for 1999, og det var det som lå til grunn for min uttalelse. I tillegg vil det bli lagt til rette for at polithøgskolestudenter som blir uteksaminert, får jobb for å bekjempe kriminaliteten.

Men jeg må, både etter spontanspørretimen og dette spørsmålet, si at jeg blir stadig mer forundret over Fremskrittspartiets holdning til voldskriminaliteten. De kaller Regjeringen for naiv, de forlanger justisministerens avgang, men partiet selv fører en politikk som både kan og vil gi økt vold. Rapport fra Oslo politidistrikt for første halvår 1998 viser at i Oslo sentrum begås 75 pst. av voldshandlingene av berusede personer, hvorav de aller fleste på grunn av alkohol – det er relativt få på grunn av narkotika. Fremskrittspartiet vil ha en enda mer liberal alkoholpolitikk. Når hovedproblemet nå er at alkoholen flyter fritt til langt på morgenkvisten, kan jo ikke bekjempelsen av vold gjøres ved å skru opp enda flere alkoholkraner.

Fremskrittspartiet bør nå gå i seg selv og se hvilken inkonsekvent politikk de fører og hvilket medansvar de har for voldsutviklingen, ikke minst i Oslo, istedenfor å komme med urimelige personangrep på justisministeren.

Jan Simonsen (Frp): Det er vel neppe tid til en lang alkoholdebatt her og nå. Jeg bare konstaterer at jeg har stilt et spørsmål til statsministeren, som kun handler om et ønske om å styrke politiet. Som svar snakker statsministeren om alkoholpolitikk og frivillige organisasjoner. Det er jo slik at angrep er det beste forsvar, men mitt spørsmål er følgende: Kan vi kanskje i framtiden når vi stiller spørsmål til statsministeren i spørretimen, forvente at han svarer på det det blir spurt om, istedenfor å skape helt nye debatter om områder langt utenfor spørsmålsstillingen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Dette er ikke spørsmål som ligger langt utenfor problemstillingen, når Oslos politisjef påpeker at det i dag er et hovedproblem ved voldsutviklingen i Oslo sentrum at en har en så liberal alkoholpolitikk. Da må representanter fra Fremskrittspartiet tåle å høre den sannheten. Det har faktisk med politiets arbeid å gjøre. Dess mer liberalt dette blir, dess mer politi vil en sannsynligvis trenge. Og det er ikke rart at Fremskrittspartiet står i fremste rekke for det, for de står jo også i fremste rekke for en liberal alkoholpolitikk som en sterkt medvirkende årsak til denne utvikling. Det må Fremskrittspartiet tåle å høre når de tar opp spørsmål som har lite med denne saken å gjøre, nemlig justisministerens stilling. Det har langt mindre med denne problemstilling å gjøre enn det som jeg tok opp.

Når det gjelder politiet, er vi innstilt på å styrke bemanningen. Det har skjedd en styrking i Oslo politidistrikt fra 1994 og til i dag med ca. 150 stillinger. Det vil komme ytterligere stillinger i 1999 ut fra det vedtatte budsjett. På landsplan har det skjedd en økning fra 1994 til i dag på ca. 1 200 stillinger. Regjeringen er innstilt på å se på om det er mulig å finne rom for ytterligere økning av politi- og lensmannsetaten også i kommende år. Men vi må bekjempe kriminaliteten med en sammenhengende politikk og være konsekvente, ikke føre en så inkonsekvent politikk som Fremskrittspartiet gjør.

S p ø r s m å l 3

Øystein Djupedal (SV): Jeg tillater meg å stille statsministeren følgende spørsmål:

«Arbeidsdirektoratet regner nå med at om lag 65 000 mennesker kommer til å stå uten jobb i februar, og det er 2 000 flere enn på samme tidspunkt i fjor. For første gang på flere år øker nå ledigheten. Statsministeren uttalte i finansdebatten før jul: «Det er Regjeringens hovedoppgave nr. 1 i den økonomiske politikken ytterligere å redusere ledigheten.»

Hvilke tiltak vil statsministeren foreslå for å snu den utviklingen vi nå ser, slik at Regjeringens uttalte hovedoppgave nr. 1 kan oppfylles?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: I nasjonalbudsjettet i fjor høst anslo Regjeringen at arbeidsledigheten, slik den måles i Arbeidskraftundersøkelsen fra Statistisk sentralbyrå, ville ligge på om lag 3 ¼ pst. som gjennomsnitt både i 1998 og 1999. I fjerde kvartal i 1998 ligger det an til at ledigheten, når en justerer for normale sesongvariasjoner, kan bli i underkant av 3 pst. Sysselsettingen har fortsatt å øke selv om veksttakten er noe mer moderat enn tidligere.

52 400 personer var registrert ledige ved arbeidskontorene ved utgangen av 1998. I gjennomsnitt var ledigheten i fjor på ca. 56 000 personer. Vi ligger altså nå noe under dette gjennomsnittet ved årets utløp. Fra 1997 til 1998 avtok den registrerte ledigheten med nesten 18 000 personer. Den registrerte ledigheten har økt noe de siste månedene, når en justerer for normale sesongvariasjoner. Det skyldes bl.a. at det har vært en viss økning i antall permitterte de siste månedene, samtidig som det har vært en reduksjon i de ordinære arbeidsmarkedstiltakene.

Sesongmessige forhold tilsier at den registrerte arbeidsledigheten vil øke med om lag 10 000 personer fra desember til januar. Arbeidsdirektoratet antar at det ytterligere vil bli en viss økning i den sesongjusterte ledigheten fra januar til februar. Dette skyldes bl.a. redusert tilgang på nye ledige stillinger. Gjennom sin dialog med næringslivet har arbeidsmarkedsetaten også fått rapporter om at flere bedrifter planlegger permitteringer og nedbemanning av arbeidsstokken som følge av dårligere lønnsomhet.

Bygg og anlegg og deler av industrien er svært konjunkturfølsomme, og innen disse næringene er sysselsettingssvingningene størst. Etter en lang periode med svært høy aktivitet merker arbeidsmarkedsetaten nå at etterspørselen etter arbeidskraft innen bygg og anlegg og industri er redusert. Det fellesnordiske arbeidsmarkedet er særlig utbredt innen bygg og anlegg, noe som har bidratt til å dempe presset innen denne næringen de siste årene. Redusert aktivitet vil bidra til å snu utviklingen med økt tilstrømming av arbeidstakere fra andre nordiske land som vi har hatt de siste årene. Dette vil bidra til å dempe virkningen på ledigheten.

I nasjonalbudsjettet ble det lagt til grunn at den økonomiske utviklingen stabiliseres, og at presset i økonomien gradvis dempes. Veksten i etterspørselen etter arbeidskraft ble antatt å avta vesentlig, slik at nedgangen i arbeidsledigheten stopper opp.

Som jeg tidligere har pekt på, og som det også ble understreket i nasjonalbudsjettet, er imidlertid usikkerheten knyttet til den økonomiske utviklingen og sysselsettingen framover svært stor. En kan ikke utelukke en svakere utvikling enn prognosene i nasjonalbudsjettet tilsier. Situasjonen vil derfor bli fulgt nøye. Utviklingen av rentenivået kan også påvirke sysselsettingen. En gradvis reduksjon av nivået, noe jeg forventer, vil motvirke en økning av ledigheten.

Som presisert i nasjonalbudsjettet vil tiltaksnivået for andre halvår 1999 bli vurdert nærmere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet. Da kan også eventuelt andre tiltak settes inn

dersom ledighetsutviklingen tilsier det. Hvis vi skulle få en urovekkende utvikling som viser at ledigheten klart vil måtte overstige det nivå som er anslått i nasjonalbudsjettet for gjennomsnittsledighet i 1999, kan Regjeringen også fremme forslag til tiltak på andre, eventuelt tidligere tidspunkt.

Det er et mål for Regjeringen at arbeidsledigheten holdes lav. For å få det til må bedriftene i fastlandsøkonomien være konkurransedyktige. Høyere lønnskostnader som følge av lønnsoppgjøret i fjor vår, kombinert med lave priser på en del produkter, har resultert i redusert lønnsomhet i en rekke bedrifter.

Myndighetene kan ikke alene ha ansvaret for utviklingen på arbeidsmarkedet. Det er viktig at lønns- og kostnadsveksten raskt kommer ned på samme nivå som hos våre handelspartnere. Her har arbeidslivets parter et særlig ansvar. Regjeringen kalte derfor partene inn til en inntektspolitisk konferanse like før jul. Som en av flere frukter av denne konferansen er det allerede nedsatt et bredt sammensatt utvalg som skal belyse situasjonen foran 1999-oppgjøret, samt vurdere innpassing av en videre- og etterutdanningsreform. En fornuftig lønnsutvikling er helt avgjørende for å nå de mål det er bred enighet om: en høy sysselsetting og en fortsatt lav ledighet.

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker statsministeren for svaret, som i all hovedsak var positivt. Det vi har vært bekymret for, er den tilbakeholdenhet Regjeringen har vist med hensyn til å akseptere at de nye prognosene viser at nasjonalbudsjettets forutsetning og også Stortingets vedtak før jul var gale.

Nå er det all mulig grunn til å tro at arbeidsledigheten kommer til å øke raskere enn det man hadde trodd, og det gjør at man er nødt til å ha en beredskap på et annet nivå enn å si at man skal komme tilbake til det i revidert nasjonalbudsjett eller på et senere tidspunkt. Jeg er derfor tilfreds med at statsministeren nå gjør det klart at Regjeringen har tenkt å ha beredskapsplaner klare i tilfelle situasjonen på arbeidsmarkedet blir mer dramatisk enn det man så langt har trodd.

Det jeg da kunne tenke meg å spørre statsministeren om, er hvilke tiltak man har tenkt å ha i skuffen, og hvilken beredskap man faktisk akter å ha. Jeg setter pris på at statsministeren gjør det klart at han har tenkt å komme til Stortinget hvis situasjonen får en mer urovekkende utvikling. Men hvilke tiltak er det da man tenker på – er det på bygg- og anleggssiden, er det verftsstøtte? Hvilke tiltak er det man eksplisitt tenker på?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringens anslag i nasjonalbudsjettet var en gjennomsnittlig ledighet for 1999 på ca. 3,2 pst. Da vi gikk ut av 1998, var den under 3 pst. Sesongvariasjoner tilsier at en i vintermånedene, som vi nå går inn i, kan få en ledighet som kan komme til å ligge over 3,2 pst. Det vil ikke overraske. Det betyr ikke at en dermed ikke kan klare et nivå på ca. 3,2 pst. i løpet av 1999 som et gjennomsnitt. Her er det viktig å skjelne mellom gjennomsnittet for et helt år, som var anslaget i nasjonalbudsjettet, og sesongvariasjoner,

hvor en kan ha en ledighet som både er høyere og lavere enn gjennomsnittet i de ulike måneder.

Men vi tar varslene på alvor. Av tiltak som kan bli aktuelle, dersom en må sette inn slike, er bygg- og anleggssektoren et opplagt virkemiddel. Det vil jo som kjent etter det vedtatte budsjett ikke bli satt i gang nye statlige bygg i 1999. Det har en da en mulighet til å se på på nytt.

Vi har blitt pålagt av Stortinget, og ønsker også selv, å gjennomgå verftsstøtteordningen for å se om noe bør gjøres der ut fra konkurranseforhold til andre land, og arbeidsmarkedstiltak er det selvsagt opplagt at en kan oppdimensjonere dersom situasjonen tilsier det.

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker på nytt statsministeren for et godt svar.

Et av de sunneste trekk vi har hatt i norsk økonomi den siste perioden, har vært den lave arbeidsledigheten, som har gjort det mulig for mange å komme ut i arbeidslivet og på den måten skaffe seg en inntekt. Dette har altså vært det sunneste trekket. Det at vi nå ser tendenser til at arbeidsledigheten kan komme til å stige, er et meget usunt trekk. Og det er urovekkende når samtlige som har uttalt seg om prognoser for inneværende år, har antydnet at ledigheten kan stige fra 0,5 til 0,8 pst., som jo er ganske mye.

Jeg setter umåtelig pris på at statsministeren har ulike tiltak i skuffen, særlig innenfor bygg- og anleggssektoren. Bygg og anlegg er på mange måter barometeret for hvordan arbeidsledigheten vil gå, det er jo der de store utslagene kommer først. Det betyr at de vedtakene Stortinget gjorde før jul, ikke minst om stopp i nybygg innenfor Statsbygg, er vedtak som jeg håper at statsministeren kan vurdere. Det som må være det altoverskyggende, er at man sørger for at ledigheten ikke stiger. Hvis arbeidsledigheten først har steget, er det en langt tyngre jobb å få den ned enn å hindre at den stiger ytterligere. I så måte er jeg tilfreds med statsministerens svar.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er glad for at representanten Djupedal er tilfreds, og det springer jo ut av at vi har det felles mål at vi ønsker full sysselsetting og lav arbeidsledighet – og er glad for at ledigheten nå er så lav. Jeg håper ikke jeg ødelegger tilfredsheten hos Djupedal når jeg samtidig presiserer noe jeg var inne på i mitt forrige tilleggssvar, nemlig at nå i vintermånedene må en være forberedt på at ledigheten kan bli noe høyere. Slik er det erfaringsmessig i de sesongmessige variasjoner. Det betyr ikke nødvendigvis at ledigheten som gjennomsnitt for 1999 trenger å bli høyere enn det som er anslått i nasjonalbudsjettet. Men hvis vi ser en urovekkende tendens til at det kan skje at gjennomsnittet kommer klart over det nivået som var anslått i nasjonalbudsjettet, vil situasjonen være slik at Regjeringen og også stortingsflertallet vil måtte vurdere tiltak for å hindre dette. Og de tiltak jeg nevnte, er da av de mest aktuelle.

S p ø r s m å l 4

Inger Lise Husøy (A): Jeg har følgende spørsmål til kultur- og idrettsministeren:

«Shootfighting er trolig den råeste kampsport som noen gang har vært utprøvd i Norge. Dødelig kvelertak og spark som kan være svært skadelige, er noen av teknikkene. Profesjonell boksing er forbudt ut fra en standard for hva som er akseptert av brutalitet i sport.

Mener statsråden at shootfighting er mindre brutal enn profesjonell boksing?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: I Odelstingets vedtak av 9. juni 1998 ved behandling av forslag om lov om opphevelse av lov av 12. juni 1981 nr. 68 om forbud mot profesjonell boksing ble departementet bedt om å vurdere om også profesjonell kickboksing burde forbys i Norge, på linje med profesjonell boksing.

Underveis i vurderingen av profesjonell kickboksing har problemstillingen knyttet til nye og andre kampsporter dukket opp. Mye kan tyde på at flere av kampsportene overgår profesjonell boksing når det gjelder grad av vold og brutalitet. Det er imidlertid grunnlag for å presisere at Kulturdepartementets ansvarsområde er knyttet til organisert idrett. Når det gjelder shootfighting spesielt, er dette ikke en aktivitet organisert gjennom Norges Idrettsforbund og Olympiske komite.

For kampsporter kreves det en grad av organisering og et reglement for at aktiviteten skal kunne karakteriseres som idrett. Hvis det organiseres det en kan kalle slåsskamper, utenfor det organiserte idrettsliv, bør slik virksomhet anses som en del av politiets ansvarsområde. Virksomheter som på mer spontan måte eller i mer organisert form tar sikte på å påføre motstanderen skader som kan være farlig for liv og helse, må fanges opp gjennom det generelle lovverk for regulering av vold i samfunnet.

I det tidligere nevnte arbeidet med et lovforbud mot profesjonell kickboksing er departementet allerede i gang med å vurdere et generelt lovforbud mot kampsporter der en utøver kan vinne ved hjelp av knockout.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg synes det er interessant at departementet har et arbeid på gang for å se på alle former for idrettslige aktiviteter på kampsportområdet, enten det er organisert eller ikke. Jeg tolker statsrådens svar dit hen at dersom shootfighting var organisert sport, ville statsråden forby det.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er en litt forhastet slutning, for av grunner som jeg nevnte, har jeg ikke gått inn og vurdert dette, da det ikke er en organisert idrett og derfor ikke kommer inn under mitt ansvarsområde. Det var derfor jeg viste til at aktiviteter som nærmest kan kalles slåsskamper, må gå inn under Justisdepartementets ansvarsområde og reguleres av lovverket mot vold. Det som imidlertid er viktig å poengtere, er at man i oppfølgingen av vedtaket her om å vurdere lovligheten av kickboksing i Norge også har sett på muligheten for å få et mer generelt forbud mot idretter som innebærer at man vinner på knockout på motstanderen. Det er en ganske omfattende sak, hvor en selvfølgelig må vurdere ulike sider, men departementet arbeider altså med et lovforbud på dette området.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for presiseringen av det første svaret.

Jeg har lyst å si at mitt anliggende ikke er å oppheve forbudet mot profesjonell boksing, men jeg tror at både statsråden og mange av oss andre er opptatt av å se dette i forhold til den økende kriminaliteten og den stadig grovere og råere volden som utøves i visse miljøer. Jeg mener også at dette er hele Regjeringens ansvar, og jeg håper at statsråden vil ha det perspektivet med i det videre arbeidet.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Til representanten Husøy kan jeg si at vi skal følge opp dette. Jeg er helt enig i det representanten sa avslutningsvis. Jeg oppfatter det også slik at det i Stortinget vil være et flertall for å gå nærmere inn på dette – det samme flertallet en hadde i forbindelse med pålegget om å vurdere kickboksing.

S p ø r s m å l 5

Astrid Marie Nistad (A): Eg tillèt meg å stille følgende spørsmål til statsråd Valgerd Svarstad Haugland:

«Meiner statsråden at marknadsføringslova gjev barn tilfredsstillande vern mot uønskt reklame?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Marknadsføringslova har ikkje noko generelt forbod mot å retta reklame mot born. Men lova inneheld eit forbod mot at næringsdrivande utfører handlingar som er urimelege i høve til forbrukarane, eller på annan måte er i strid med «god markedsføringsskikk». Reklame som utnyttar bornas tilitt til dei føresette, eller utnyttar at born har mindre erfaring og er meir godtruande enn vaksne, vil vera i strid med god marknadsføringskikk. Kringkastingslova har eit forbod mot i det heile å senda reklame retta særleg mot born i radio eller på fjernsyn. Kringkastingslova har også eit forbod mot å senda reklame 10 minutt før og etter eit barneprogram. For Forbrukarombodet, som fører tilsyn med marknadsføringsregelverket, er reklame retta mot born eit prioritert område.

Eg er svært opptatt av det kommersielle presset som born og unge blir utsette for. Utviklinga dei siste åra gjer at born og unge i større grad enn tidlegare blir eksponerte for reklame. På Internett t.d. finst det mykje reklame retta mot born, ofte gøymt som spel eller andre aktivitetar som appellerer til borna. Enkelte annonsørar har sjølvne uttalt at dei ikkje lenger vil skjerma born og unge mot reklame på same måten som tidlegare. Etter mi meining er dette ei uheldig utvikling som må takast på alvor.

Samfunnet vårt er generelt prega av høgt forbruk og stort kjøpepress. Denne aukande kommersialiseringa uroar meg. Men born treng eit særskilt vern. Eg meiner at barndomen til ein viss grad må skjermast for pågåande marknadsføring. Born og unge er mindre mogne og har mindre erfaring, og er dermed meir sårbare overfor reklame. Det er neppe mogleg å skjerma born og unge frå all uheldig reklame. Det er difor viktig at born og unge blir rusta til å handtera reklame og kjøpepress. Difor er òg andre tiltak, som t.d. forbrukarlære i skulen, veldig vikti-

ge. Forbrukarlære er no innført alt frå andre klassetrinn i grunnskulen. Men foreldra har òg eit stort ansvar, både i høve til å stå imot kjøpepress og ved at dei er medvetne med omsyn til kva slags haldningar til reklame og forbruk dei gir borna sine.

Regjeringa førebur no ei melding til Stortinget om forbrukarpolitikken som vi tar sikte på å leggja fram før sommaren. I meldinga vil born og reklame vera eit viktig tema. Det finst ikkje noko enkelt svar på korleis vi skal takla det aukande kommersielle presset på born og unge. Det må vurderast om regelverket på området, her òg marknadsføringslova, er tilstrekkeleg, eller om det er behov for andre tiltak i tillegg. Eg er ikkje framand for at det òg kan vera nødvendig med innstramming i regelverket, men det vil eg koma tilbake til. Med utgangspunkt i meldinga ynskjer eg å invitera til ein diskusjon, særleg om balansen mellom å verna borna, t.d. gjennom regelverket, og å dyktiggjera dei slik at dei sjølve kan velja.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar for svaret og er glad for at statsråden viser at ho er oppteken av problemet. Men som regel må det handling til dersom vi skal få resultat.

I dag veit vi at det vert utvikla forretningsstrategiar innafor marknadsføring av produkt og tenester som rettar seg mot grupperingar, også barn og unge. Og vi veit at dei er veldig mottakelege, som det vart sagt. Dei er nysgjerrige og utforskande i forhold til omgjevnadane og kan lett verte førte inn i eit forbrukarmønster som dei ikkje meistarar i ettertid, og som igjen kan føre til at dei får eit stort pengeforbruk som kan gje grunnlag for nasking, småkriminalitet og diverse slikt, som er ei heilt anna løpebane enn vi ynskjer dei unge skal gå inn i. Difor meiner eg, og trur heilt sikkert, at det ikkje er nok å vise til at kringkastingslova har eit forbod mot reklame retta mot barn. Vi må føre inn i marknadsføringslova det vi ynskjer skal rette seg mot barn, og det vi meiner ikkje skal brukast i forhold til akkurat dei. Ei melding til Stortinget er greitt nok. Men kva andre tiltak i forhold til lovverket vil statsråden sette i gang parallelt for at vi så tidleg som mogleg kan rette opp slike problem som eg her har teke opp?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er heilt samd med representanten i at det er handling som må til. Ei av dei nyaste handlingane som faktisk er trådd i kraft, er, som eg sa i svaret mitt, dette at ein har fått forbrukarlære inn i skulen. Eg trur det er eit veldig viktig tiltak, som ein vera med på å bygga opp medvit hos borna sjølve om reklame og påverknaden av den. Som eg òg nemnde i svaret mitt, jobbar vi i tillegg med ei forbrukarmelding. Eg trur ikkje det tener saka at vi no trekker akkurat arbeidet med marknadsføringslova ut av det totale arbeidet med forbrukarmeldinga. Stortinget kjem til å bli invitert til ein debatt om denne problemstillinga når forbrukarmeldinga blir lagd fram, og då reknar eg med at eg sjølv har tatt ein del fleire standpunkt enn det eg har no, i forhold til kva som er best å gjera på dette området. Her er det ein balansegang mellom kva ein skal bruka lovver-

ket til for å regulera, og kva ein skal gjera for å bygga opp born og unge. Eg reknar med at vi får ein god debatt og dialog her i Stortinget om kva tiltak vi kan setta inn, eventuelt gjennom lovverket. Som eg òg signaliserte i svaret mitt, er lovverket ein veg å gå som eg absolutt ikkje avviser, men vi må koma tilbake til det når meldinga blir lagd fram.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar for også dette svaret. Men eg hadde ønskt at desse arbeida kunne gått noko parallelt, for tiltaka bør ikkje utsettast for lenge. Får ein inn eit marknadsføringstiltak som er retta mot barn, og det festar seg, vil det vere vanskeleg å ta det tilbake.

Eg har lagt merke til at den danske kulturministeren har sett i gang eit tiltak som går på TV-reklame. Eg ser for meg at dei nordiske landa på mange måtar godt kunne ha ein lik marknadsføringsprofil i forhold til barn og unge, slik at ein på den måten hadde hatt likskap i Norden sett i forhold til marknadsføring overfor barn og unge. Eg spør ministeren om ho kunne tenkje seg å sjå på slike tiltak retta inn mot ei gruppe som vi alle ynskjer skal få eit riktig forbrukarmønster, sett i forhold til den utviklinga vi elles ser.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg synest òg det er interessant å sjå kva dei gjer i dei andre nordiske landa. Dersom ein kan klara å koma fram til ei felles ordning i dei nordiske landa, er det noko eg absolutt kan tenkja meg. Eg har òg lyst til å streka under at den vurderinga vi gjer av lovverket, vil vi leggja fram i den meldinga som kjem til Stortinget, og då vil det bli vurdert om vi bør endra lovverket, setta inn andre tiltak eller gjera begge delar – det kan godt henda at ein vil føreslå begge delar. Å ha eit samarbeid på nordisk plan om kva tiltak vi kan setta i gang for å verna born og unge, som representanten òg er opptatt av, ser eg absolutt positivt på.

S p ø r s m å l 6

Jan Johnsen (H): Før jeg starter spørsmålet, vil jeg bare rette opp en feil i det. Det henvises til tidligere landbruksdirektør i «Fyresdal kommune», det skal være «Aust-Agder». Og der det i samme setning står «i kommunen», skal det stå «i Fyresdal kommune». Jeg kommer til å lese mitt spørsmål med disse rettelsene.

Jeg har da følgende spørsmål til landbruksministeren:

«I Dagens Næringsliv av 21. desember 1998 kunne vi lese at tidligere landbruksdirektør i Aust-Agder, som også eier den største eiendommen i Fyresdal kommune, slipper boplikten. Fylkeslandbruksstyret i Telemark innstilte på boplikt, men etter anke gav Landbruksdepartementet fritak for denne.

Hvilke regelverk har Landbruksdepartementet beholdt seg til i denne saken, og hva kan statsråden gjøre for at boplikten blir lik for kong Salomo og Jørgen hattemaker?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Denne søknaden om fritak for boplikten ble avgjort i 1994, etter odelslovens regler slik de lød før lovendringen i 1995.

Sentrale momenter i den vurderingen som ble foretatt, var eiendommens størrelse, avkastningsevne og husforhold. Det framgår uttrykkelig av loven at det skal tas hensyn til dette, og at det skal tas særskilt hensyn til søkerens tilknytning til eiendommen. Avgjørelsen er videre tatt på bakgrunn av de retningslinjer som gjelder for slike saker. I henhold til de retningslinjer som da gjaldt, og som tilsvarer någjeldende retningslinjer på dette punkt, skulle søkerens livssituasjon veie tungt. Jeg nevner livssituasjonen særskilt fordi ervervet har skjedd som følge av at søkerens datter ble drept ved en bilulykke.

Jeg nevner også for ordens skyld at søkeren ikke var landbruksdirektør i Fyresdal, slik spørsmålet gav inntrykk av, men i Aust-Agder, og at han stod som søker sammen med sin kone, som også var arving etter datteren.

Jan Johnsen (H): Jeg skjønner at denne saken er avgjort. Og det er ikke selve den saken jeg er opptatt av, jeg er mer opptatt av at den politikken og de regler som nå gjelder, blir fulgt. Når slike oppslag kommer i dagspressen, ser landbruksministeren at det kan være uheldig overfor dem som blir pålagt en boplikt, etter både en og to søknader?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg må få lov til å si at det at en sak som ble avgjort i 1994, blir gjenstand for spørretimespørsmål, kanskje er noe uvanlig, spesielt også fordi det var en annen politisk ledelse som hadde hånd om departementet på det tidspunktet.

Jeg vil gjerne gi uttrykk for at alle søkere blir behandlet ut fra det som er lovverkets intensjon. Også når det gjelder det som går på boplikten, er det en hel rekke unntak som blir gjort, og da etter konkrete vurderinger av hver enkelt søknad.

Jeg er klar over at det er enkelte i det politiske miljøet som er imot boplikten. Jeg vet ikke om dette er en indikasjon på at spørreeren mener at boplikten her absolutt burde vært fulgt opp – da er også det et politisk budskap. Det at det er uenighet om lovverket og det da bringes inn på denne måten i forhold til et konkret spørsmål om en enkelt sak, finner jeg vanskelig å kommentere videre. Men jeg har tillit til at departementet har fulgt de lover og det regelverket de skal forholde seg til i forbindelse med den typen saker vi her drøfter.

Jan Johnsen (H): Nå sa jeg i mitt oppfølgingsspørsmål at dette var et eksempel. Det var ikke denne saken vi skulle gå inn og gjøre noe med, men den ble brukt som et eksempel også fordi den var slått opp ganske stort i pressen, i Dagens Næringsliv, med overskriften «Landbruksdirektør slipper boplikt». Det er klart at de som da blir pålagt boplikt, selvfølgelig lurer på hva som har skjedd her. Når man også i oppslaget kan lese at ordføreren i Fyresdal kommune er sterkt uenig i den avgjørelsen som er tatt, er det klart at andre som kommer inn under samme ordning, med pålagt boplikt, ikke skjønner noen ting av dette. Derfor er det viktig at landbruksministeren etter at en sak som dette har stått i pressen, gir klar beskjed om

hvordan den er avgjort. Og det er flott hvis den er avgjort innenfor lovens reglement, men det er også viktig å løfte det opp og ut av dette tinget.

Statsråd Kåre Gjønnes: Statsråden kan naturligvis ikke hindre det som er dagsordenen i media – den vil andre sette. Men jeg vil gjerne bare kort få rette søkelyset mot formen i spørsmålet, som gir en indikasjon om at på grunn av at dette gjelder en tidligere landbruksdirektør, skulle vedkommende eventuelt da ha fått en annen type behandling enn andre i samfunnet, og at det skulle være grunnlaget for Landbruksdepartementets beslutning. Jeg vil sterkt ta avstand fra at det er den typen vurderinger som ligger til grunn for beslutninger som blir tatt i Landbruksdepartementet.

S p ø r s m å l 7

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg skal stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Tolv år gamle Gunstein Gjetmundsen arvet for et år siden gården Løyte i Gjerstad kommune i Aust-Agder fra sin grandtante, Anna Mæsel. Da Gjetmundsen søkte om konsesjon støttet både formannskapet i Gjerstad og fylkeslandbruksstyret søknaden. Landbruksdepartementet vedtok imidlertid å bruke statens forkjøpsrett og legge gården ut som tilleggsjord. Vedtaket tilsidesetter avdødes ønske og undergraver eiendomsretten.

Vil statsråden gjøre om vedtaket slik at Gjetmundsen kan få konsesjon på familiegården?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg håper jeg skal greie det svaret jeg har, innenfor tilmålt tid – jeg må kanskje overskride litt, men skal prøve å greie det.

Eiendommen Løyte som Gunstein Gjetmundsen overtok, er en liten landbrukseiendom med bl.a. 26 dekar dyrket jord og noe skogsareal. Eiendommen har ikke vært drevet som eget bruk de senere år. Det er opplyst at våningshuset skal leies bort inntil konsesjonssøkeren fyller 18 år. Den dyrkede jorden skal leies bort ut året 2007, og skogen skal drives av søkerens familie.

Jordsøker har behov for tilleggsjord for at han skal få en trygg arbeidsplass i framtiden. Jordsøker driver melkeproduksjon. Han leier en god del jord, bl.a. jorden på konsesjonseiendommen på tiårig leieavtale fra 1991. Kommunen og fylkeslandbruksstyret støttet konsesjonssøknaden fra Gunstein Gjetmundsen.

Forkjøpsaker byr på mange vanskelige avveininger. Forkjøpsretten kan bare nyttes dersom det ikke er tvil om at forkjøp vil gi en bedre løsning enn resultatet av den avtalen som det er aktuelt å gripe inn i. Hva som er en bedre løsning, må vurderes ut fra jordlovens og konsesjonslovens formålsbestemmelser. Ved avgjørelsen av saken i departementet ble det sett hen til at konsesjonseiendommen har et svakt arealgrunnlag og en driftsbygning som ikke er tidsmessig. Eiendommen vil derfor bare kunne drives som deltidsbruk, og det vil kreves investeringer for å drive eiendommen som eget bruk. Departementet la ved avgjørelsen videre vekt på at jordsøker har

et begrenset jordbruksareal, og at etablert drift er basert på en god del leiejord. Arronderingsmessig ligger konsesjonseiendommen godt til rette som tilleggsjord til jordsøkers eiendom. Konsesjonssøkeren er svært ung, født i 1986, og det må regnes med atskillig usikkerhet når det gjelder framtidige ønsker om valg av både bosted og yrke. Departementet har ved avgjørelsen av forkjøpsspørsmålet pekt på muligheten for at konsesjonssøker kan få overta bebyggelsen på eiendommen.

I de ofte følelsesladede diskusjoner om bruk av statens forkjøpsrett ses det ofte bort fra at også jordsøkere har krav på å få sine interesser vurdert innenfor de lover Stortinget har fastsatt. Departementet må treffe sine avgjørelser med en begrunnelse som kan forsvares ut fra både konsesjonssøkers og jordsøkers interesser. Dette innebærer at også en omgjøring til fordel for konsesjonssøker må ha en konkret begrunnelse ut fra forvaltningslovens regler. I diskusjonen rundt denne saken er det imidlertid kommet fram at det her skal foreligge spesielle forhold. Jeg konstaterer dessuten at det i dette tilfellet ikke er mulig å benytte angrebestemmelen i loven. Jeg finner det derfor riktig å se på saken på ny.

For øvrig viser jeg til det jeg sa i forbindelse med representanten Gabrielsens interpellasjon om forkjøpsretten, som vi hadde i Stortinget i fjor vår, at lovregler på dette området vil bli tatt opp til drøftelse i den meldingen om landbrukspolitikken som jeg legger fram i løpet av 1999.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Men jeg må si det opprinnelige svaret fra Landbruksdepartementet oppørte meg nærmest totalt. Jeg var meget skuffet over det.

Denne saken er kort og godt veldig spesiell, det finnes nesten ikke sidestykke til den på veldig lang tid. Lokale og regionale politiske myndigheter har ment at denne tolvåringen skulle få konsesjon på denne gården, og at testators vilje skulle kunne gjennomføres. Og med bakgrunn i det som går fram av det opprinnelige svaret fra Landbruksdepartementet, synes jeg det er helt relevant å stille det grunnleggende spørsmålet: Hva slags respekt er dette for eiendomsrett? Hva slags respekt er dette for arverett? Og når statsråden sier at det blir følelsesladet, er det helt naturlig.

Men det var meget positivt det statsråden avsluttet med. Han sa:

«Jeg finner det derfor riktig å se på saken på ny.»

Er dette et tidsskille i forhold til måten departementet håndterer denne type saker på? Betyr det at denne regjeringen har en annen tilnærming enn det vi har vært vant til på 1990-tallet fra Arbeiderpartiet?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg vil gjenta at landbruksministeren naturligvis har en annen tilnærming enn representanten Gabrielsen i og med at Høyre også er mot denne loven. Landbruksministeren må forholde seg til det lovverket som Stortinget har vedtatt – de retningslinjer som er lagt fram for Stortinget, og som Stortinget har sluttet seg til. Det er den konkrete tilnærmingen som

landbruksministeren må gjøre. Jeg vil foreta en vurdering sak for sak, på samme måte som det har vært gjort tidligere, inntil Regjeringen eventuelt fremmer endringer og Stortinget slutter seg til dem. Og det vil vi vurdere i løpet av dette året.

Så til respekt for eiendomsretten. Lovverket har altså gitt hjemmel til å gripe inn i forbindelse med eierskifte. Jeg vil bare tilføye at Aust-Agder er det fylket i landet der langt bortimot halvparten av arealet i dag drives av andre enn dem som eier det. Da blir det også et spørsmål om på hvilken måte vi i framtiden utvikler eiendomsforholdene i norsk landbruk. Men jeg vil bekrefte at jeg vil se på denne saken på nytt igjen ut fra de spesielle forhold som eventuelt måtte foreligge her.

Ansgar Gabrielsen (H): Som jeg sa i mitt første tillegsspørsmål, er det viktigste som statsråden sa, og som er veldig gledelig, at han finner å ville se på saken på ny. Og det betyr at til tross for den konsesjonsloven vi har, og til tross for det regelverket som Stortinget har tiltrådt, vil man i de aller fleste konsesjonssaker være innenfor lovens ramme nærmest om man lander på det ene eller på det andre standpunktet. Derfor forstår jeg også statsråden slik at om han, etter selv å ha sett på saken, finner å skulle komme til den motsatte konklusjon av hva som har vært tilfellet til nå, vil også dette kunne være innenfor lovverket, for ellers hadde han vel ikke vært villig til å se på saken på ny.

Til dette med at det er mye leiejord. Det er ikke rart at det med det lovverket vi har, blir leiejord! Men en annen ting som jeg reagerte på i det opprinnelige svaret fra departementet, var at det blir tillagt vekt at eiendommen tidligere har vært utleid til dem som nå er jordsøker, og at det taler imot dem som søker konsesjon. Burde det ikke være nærmest motsatt, at det skulle være et incitament for grunneier til å leie ut jorda, og at det ikke blir brukt mot dem i senere konsesjonssaker?

Statsråd Kåre Gjønnes: Spørteren utfordrer ganske kraftig, og jeg kunne ha brukt ganske kraftig ordbruk tilbake. Det skal jeg unnlate å gjøre.

Jeg står fast på, som jeg har gitt uttrykk for, at jeg vil se på saken på nytt igjen, men ikke innenfor den tilnæringsmåten som representanten Gabrielsen her gir uttrykk for når han kritiserer lovverket generelt. Jeg vil foreta en juridisk tilnærming innenfor de rammer som jeg finner mulighet for i det lovverket vi skal forholde oss til. Polemikk om det ene eller det andre standpunktet er det riktige, vil jeg ikke gå inn på her nå. Det er ikke slik. Det er retningslinjer her som statsråden må forholde seg til, og så får vi se om det finnes formildende omstendigheter som gjør at statsråden kan se på muligheten for å omgjøre sitt vedtak. Det er det statsråden har sagt i sitt svar i spørretimen i dag.

S p ø r s m å l 8

Tron Erik Hovind (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Fra krisesentre for mishandlede og voldtatte kvinner kommer det meldinger om at det er stor pågang fra kvinner av utenlandsk opprinnelse som har blitt hentet til Norge for å inngå ekteskap med menn både av norsk og utenlandsk opprinnelse. Dersom disse kvinnene forlater sin mann kan de risikere å bli sendt ut av landet.

Vil statsråden iverksette nødvendige tiltak for å bedre disse kvinnes rettigheter og livssituasjon?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Ingen kvinner med oppholds- eller arbeidstillatelse i Norge behøver å finne seg i mishandling fra ektefellen eller samboerens side for å kunne fortsette å bo i Norge. Utenlandske kvinner med oppholds- eller arbeidstillatelse i Norge har rett til fortsatt opphold dersom de eller eventuelle barn er blitt mishandlet i samlivsforholdet. Dette følger direkte av utlendingsforskriften.

Som justisminister har jeg ønsket å fokusere på utenlandske kvinners situasjon ved samlivsbrudd. Jeg har derfor igangsatt et utredningsarbeid med sikte på å utgi offentlige retningslinjer. Det har ikke vært utgitt slike tidligere på dette området. Retningslinjene vil omfatte utenlandske kvinners situasjon ved samlivsbrudd også der det ikke har vært noen mishandling i samlivet.

Noen endringer av praksis er imidlertid allerede iverksatt. I mishandlingstilfellene er kravet til sannsynliggjøring redusert. Som utgangspunkt skal påstand om mishandling legges til grunn. Det skal derfor som hovedregel heller ikke være nødvendig å innhente uttalelse fra ektefellen eller samboeren.

Det skal tas særlig hensyn til eventuelle særkullsbarns situasjon.

Vi tar også sikte på å gjøre det lettere for utenlandske kvinner å få fri retts hjelp ved søknad om fornyelse av tillatelse etter samlivsbrudd. Arbeidet med de nye offentlige retningslinjene er prioritert, og vil forhåpentligvis bli avsluttet denne våren.

Tron Erik Hovind (Sp): Jeg takker for svaret, et svar som jeg synes var veldig oppløftende.

Dette gjelder kvinner som er i en vanskelig situasjon, og som står overfor et veldig vanskelig valg. Forlater de ekteskapet på grunn av mishandling, frykter de at de kan bli sendt ut av landet. Nå sa justisministeren noe gledelig annet i den sammenheng. Valget som mange har stått overfor, har vært å fortsette ekteskapet til tross for mishandlingen.

Det er bra at det kommer nye retningslinjer, og at dette området gåes skikkelig igjennom. Men et sentralt punkt er dette med mishandling – et vanskelig juridisk område med mange gråsoner. Vil disse forholdene bli grundig behandlet i forbindelse med de retningslinjene som er varslet, slik at det blir klare forhold også på det området?

Statsråd Aud-Inger Aure: Før 1992 eller 1993 stod det i utlendingsforskriften at kvinner som blir mishandlet før ekteskapet hadde vart i tre år, kan få oppholdstillatelse selv om treårsregelen ikke er oppfylt. Det fikk kvinne-

organisasjonene gjennomslag for å endre på i 1992 eller 1993, og da kom det på plass at kvinner skal ha opphold i Norge dersom de selv eller barna blir mishandlet. Dette har vi nå levd med siden den tid. Og så viser det seg altså at det er blitt et dokumentasjonskrav i forhold til om det virkelig har skjedd en mishandling, og det er det vi nå har grepet fatt i. Her kommer det retningslinjer som vi delvis har begynt å forskuttere, slik at ingen skal være nødt til å leve under den type uverdige forhold med frykt for å bli utsendt fra landet. Men det er mulig at det kan være en del manglende kunnskaper om dagens regelverk, og dette skal vi også prøve å se på i samband med denne gjennomgangen, som nå snart er i sluttfasen.

S p ø r s m å l 9

Fra representanten Ane Sofie Tømmerås til justisministeren:

«Medfører det riktighet, slik det har framkommet i media, at statsråden vurderer å ikke følge opp Stortingets enstemmige vedtak nylig om å bygge en ny, moderne fengselsanstalt i Østfold?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da spørren ikke er til stede.

S p ø r s m å l 10

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil tillate meg å stille justisministeren følgende spørsmål:

«Justisdepartementet har gitt grønt lys til at alle politidistrikter skal begynne å anvende lotteriloven mot landets nærradiostasjoner. Mange nærradiostasjoner har radiobingo som hovedinntektskilde, og det utgjør for enkelte nærmere 80 pst. av inntektene. Til tross for uklare regler om grensedragningene og at håndhevelsen av regelverket er vanskelig, gir departementet politiet ordre om å anvende lotteriloven.

Er det statsrådets hensikt å ta fra enkelte nærradiostasjoner hovedinntektskilden og dermed deres levebrød for videre eksistens?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Før jeg begynner på svaret mitt, skal jeg prøve å motstå fristelsen til å si at jeg synes sluttsatsen i spørsmålet var tendensiøs.

Ved forskrift 24. oktober 1990 nr. 877 om bingo, hjemlet i lotteriloven fra 1995, kan det gis tillatelse til nærradioer til å avholde radiobingo. Ifølge bingoforskriften § 3 skal søknaden avgjøres av politiet i det distrikt spillet skal foregå. Departementet er klageinstans for politiets avgjørelser.

Det er således intet nytt i at lotteriloven skal anvendes når lokalradioen søker om radiobingo – det følger direkte av lotteriloven.

I rundskriv G-75/92 har departementet gitt nærmere instruks til politiet om praktiseringen av bingoreglene ved behandling av søknader om tillatelse til å avholde radiobingo. I rundskrivet fremgår det bl.a.:

«Et rent kommersielt foretak vil i lotterilovens forstand ikke komme inn under betegnelsen samfunnsnyttig og vil ikke kunne gis lotteritillatelse til inntekt for driften av foretaket. En nærradio som drives som et tradisjonelt aksjeselskap eller lignende vil eksempelvis ikke kunne få lotteritillatelse til inntekt for radioen. Det vil ofte fremgå av radioens konsesjonsbrev eller vedtekter om radioen er drevet på ideell basis ved at inntektene av driften skal gå til drift av radioen eller om virksomheten er kommersielt drevet ved at inntekter skal gå til utbytte/lønn til aksjonærer/eiere.»

Den 15. desember 1998 fattet departementet vedtak vedrørende en lokalradio i Bodø. Politiets vedtak ble opphevet, og radioen fikk avholde bingo fram til 31. desember 1998.

I vedtaket ble det ellers vist til rundskrivet fra 1992, hvor det presiseres at det er avgjørende at radioen drives til inntekt for et samfunnsnyttig formål.

Det ble i tillegg presisert at det må foretas en vurdering av eierinteressene bak lokalradioen. Dersom det dreier seg om rent private kommersielle interesser, skal det ikke gis tillatelse til å avholde radiobingo, selv om det ikke utbetales utbytte til aksjonærene, da disse interesser ikke kan anses som samfunnsnyttig eller humanitær virksomhet i lovens forstand.

I vedtaket ble det for øvrig bemerket at radioen, da tillatelsen ble gitt 9. januar 1998, var 100 pst. eiet av en avis. Det gis ikke tillatelse til aviser til å finansiere drift av lokalradio, da den virksomhet som drives av aviser, ikke faller inn under lotterilovens definisjon av samfunnsnyttig og humanitær virksomhet.

Jeg vil presisere at vedtaket ikke innebærer noen endring av tolkingen av gjeldende bingoforskrifter eller praksis nedfelt gjennom rundskriv.

Derimot har det skjedd endringer i enkelte lokalradioer ved at det ideelle formål gradvis er blitt mindre til fordel for privat eierskap og kommersiell drift.

Dersom det er endringer i eierskiftene i noen radioer slik at det kommer inn private og/eller rent kommersielle eiere, kan dette få betydning ved spørsmålet om fornyet tillatelse. Det vil her dreie seg om endringer i de faktiske forhold til grunn for tillatelsen, og ikke endringer i praktiseringen av bingoforskriften. Denne praksis er i full overensstemmelse med departementets rundskriv G-75/92.

Ideelle/samfunnsnyttige radioer vil kunne påregne tillatelse som før.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg må si at svaret fra statsråden var meget grundig, men jeg synes ikke statsråden kommer inn på det som er mitt hovedspørsmål i sakens anledning. Det er praktiseringen av loven som er meget vanskelig, og politidistriktene og politikamrene sier akkurat det samme selv, at loven er ikke så klar som statsråden gir uttrykk for her. Radiobingo er en avgjørende og viktig del av inntektsgrunnlaget for godt og vel halvparten av de 270 lokalradiostasjonene. Jeg er redd for at deres videre eksistens nå er direkte i faresonen.

Mitt spørsmål vil være: Synes justisministeren at praktiseringen av loven er rimelig? Og hva vil statsråden

gjøre konkret for å få til vettuge løsninger, som også politikamrene egentlig ber om i denne sammenheng?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg må vende tilbake til mitt første svar, der det fremgår at lotteriloven setter generelle krav til at det skal være samfunnsnyttig eller ideell virksomhet. At større aviser og mediekonsern skal inn på lotterimarkedet i konkurranse med speidergrupper, idrettslag, husmorforeninger og andre som jobber på veddedig basis i et lokalsamfunn, har lotteriloven selv satt en stopper for. Men uklarheter er vi interessert i å oppklare. Derfor vil vi gå ut med en presisering med hensyn til at det er intet nytt i det som her er sagt, bortsett fra hvis eierskifte skjer. Jeg kan nevne mediekonsern som kjøper opp en rekke lokalaviser – og jeg kan la være, det er kanskje like greit det. Men vi ser ingen poeng i at man skal bruke lotterilovens bestemmelser til fortrenghet for veddedige formål for økt utbytte til mediebedrifter som har en rent kommersiell interesse. Ellers har jeg stor respekt for det arbeidet, både kulturpolitisk og ellers, som gjøres i nærradioene rundt omkring.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg må nesten tolke det slik at statsråden er veldig opptatt av utbytte i denne sammenheng. Hun tenker da på lokalradioene som driver ganske godt, og som kanskje ikke er så veldig avhengig av bingo-lotto. Men det er ikke først og fremst dem jeg tenker på. Jeg tenker på de vel 130 nærradioene som er helt avhengig av å få inntekter av bingolotto, eller så går de dukken. Og akkurat dem har jeg følelsen av at statsråden ikke er så veldig opptatt av. Min påstand er at justisministerens litt lette holdning til det hele vil føre til at vi får en massedød blant de aller minste av de små lokalradioene som faktisk skaper arbeidsplasser, og som betyr ganske mye for distriktene som de ligger i.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg ønsker å konstatere at det finnes intet grunnlag for representanten Stangs påstand om min holdning til små lokalradioer med stor betydning i sitt lokalområde. Tvert imot er jeg meget interessert i at disse skal få gode vilkår. Derfor skiller jeg mellom hva som er formålet. En nærradio kan utmerket godt drive et samfunnsgagnlig arbeid, det har jeg selv gode eksempler på i mitt nærrområde: I forbindelse med en orkan i sin tid – ved nyttårstid – i min hjemby var nærradioens medvirkning meget viktig. Så Stangs konklusjon er overhodet ikke riktig – jeg må tilbakevise den på det sterkeste. Vi ønsker å få klarhet i dette, og det skal vi gjøre gjennom utfyllende brev og rundskriv som er nødvendige i saken.

S p ø r s m å l 1 1

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til justisministeren.

«3 personer som har innrømmet grov vold mot en familie i Skjeberg, slapp varetektsfengsling fordi man mente det ikke var fare for gjentakelse. En slik avgjørelse strider sannsynligvis mot vanlige folks rettsoppfatning,

er egnet til å skape frykt i nærmiljøet og er en ekstra psykisk belastning for ofrene.

Hva vil statsråden gjøre for å få endret rettspraksis, slik at voldsmenn i langt større grad enn i dag blir varetektsfengslet?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Den stygge voldssaken i Skjeberg i nyttårshelgen skaper sterke reaksjoner. Blind vold kan ikke aksepteres.

Som justisminister kan jeg ikke instruere domstolene i deres dømmende virksomhet. Jeg kan heller ikke kommentere det konkrete spørsmålet om varetektsfengsling, men jeg vil si noe generelt om lovverket:

Minstevilkåret for varetektsfengsling er at det foreligger skjellig grunn til mistanke om en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn seks måneders fengsel. I tillegg kreves det normalt at det foreligger en særlig fengslingsgrunn, som f.eks. unndragelsesfare, bevisforpillelsesfare eller gjentakelsesfare.

I de klare og aller groveste sakene kan varetektsfengsling skje selv om det ikke foreligger en særlig fengslingsgrunn. Kravet til mistanken er da betydelig skjerpet. Det må foreligge tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken. Det må videre dreie seg om en forbrytelse som kan medføre fengselsstraff i ti år eller mer – typisk drap, voldtekt eller grovt ran.

Varetektsfengsling etter unntaksregelen i straffeprosessloven § 172 betegnes gjerne som rettshåndhevelsesarrest. Rettshåndhevelsesarrest har til formål å motvirke at folks rettsfølelse støtes, og at borgerne mister tilliten til samfunnets rettshåndhevelse ved at gjerningspersonen bak grove forbrytelser går fri fram til domfellelse.

At det likevel i utgangspunktet kreves en særlig fengslingsgrunn, har sammenheng med det grunnleggende prinsipp at en person skal anses uskyldig og ikke straffes inntil retten har undergitt saken en betryggende behandling og avsagt fellende dom. Straff skal normalt ikke forskutteres i form av varetektsfengsling.

Sammenlignet med andre europeiske land brukes varetektsinstituttet hos oss ofte og over lange tidsperioder.

Den europeiske menneskerettighetskonvensjon oppstiller vilkår for varetektsfengsling og går ved motstrid foran norske regler om dette. Gjeldende norske regler om varetekt antas å være i samsvar med konvensjonens krav. Europarådets ministerkomite har også vedtatt flere resolusjoner om varetekt. I ministerkomiteens resolusjon av 1980 punkt 4 heter det at varetekt unntaksvis også kan anvendes når de alminnelige fengslingsvilkår ikke er oppfylt i visse saker av særlig alvorlig karakter. Høyesterett har lagt til grunn at våre regler i sin nåværende utforming ikke strider mot resolusjonen. Men det er usikkert hvor stort rom det er for utvidelse her.

Justisdepartementet foretar for tiden en gjennomgang av visse sider av varetektsinstituttet, herunder spørsmålet om å senke kravet til strafferammen ved rettshåndhevelsesarrest.

Uavhengig av hva utfallet av Justisdepartementets behandling blir, understreker jeg at det viktigste er å sikre tilstrekkelig tempo i straffesaksbehandlingen. Det må

ikke gå for lang tid mellom forbrytelse og endelig dom. Dette innebærer at etterforskningen må gjøres ferdig innen rimelig tid. God flyt i arbeidet ved domstolene og i fengselsvesenet er også viktig her.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som var altfor passivt.

Statsråden beskriver situasjonen slik at det norske samfunnet ikke kan akseptere blind vold. Men da burde den logiske konklusjonen være at Regjeringen må foreta seg noe! Min kollega Jan Simonsen og andre har vært inne på det tidligere i spørretimen i dag.

Dette er et ansvarsfraskrivelsesspill. Statsråden skyver ansvaret over på domstolene og beskriver også situasjonen slik at det er altfor lenge før sakene kommer opp til doms. Men hvem er det som har det overordnede ansvaret for å fremme forslag om nye lover i Norge når noe ikke fungerer? Ute i det norske samfunn blir stadig flere mer og mer engstelige, mange eldre i de større byene tør ikke å vise seg ute etter mørkets frembrudd. Så jeg må si at jeg er meget skuffet.

Nå er det i gang et arbeid i departementet – men jeg håper at statsråd Aure tar signalene fra det norske folk: Vil man vurdere økt bruk av varetekt når man har kjent gjerningsmann og det dreier seg om grov vold? Nå vil jeg gjerne ha et konkret svar på det spørsmålet fra statsråden.

Statsråd Aud-Inger Aure: Det er ingen tvil om at den type voldsutøvelse som er utgangspunktet for dette spørsmålet, har skapt meget sterke reaksjoner både hos meg og veldig mange andre.

Når jeg sier at Justisdepartementet er i gang med en vurdering av hva vi bør gjøre, og samtidig henviser til påtalemyndighetens og domstolenes ansvar i disse sakene, er det ingen ansvarsfraskrivelse, men rett og slett en påpeking av en maktfordeling vi har her i dette landet, som sikrer rettssikkerheten også for dem som kommer ut for slike hendelser. Og vi skal sørge for at overgripere blir dømt. Men at vi er nødt til å forholde oss til vanlige saksprosedyrer og gjøre det som er nødvendig både i forhold til lovendringsvirksomhet og andre ting som rettsikkerheten er veldig avhengig av i dette landet, det krever jeg respekt for, og jeg kan ikke gå med på kjappe løsninger uten at vi har fått utredet konsekvenser og andre alternativer.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for tilleggs svaret.

Familien Eriksen, som ble utsatt for grov vold natten til 1. januar i år, sitter her oppe på galleriet. Og de kommer hit, fru statsråd, for å høre hva Regjeringen kan bidra med i kampen mot voldskriminaliteten. De kommer ikke hit for å høre en masse floskler og fine formuleringer.

Store deler av det norske folk forventer at Regjeringen foretar seg noe på dette området, og jeg skal komme med

et nytt, konkret spørsmål: Vil Regjeringen sette inn økte ressurser til politi og rettsapparat og domstoler for at vi skal kunne fjerne flaskehalsene i rettssystemet, og at politiet kan få økt sin etterforskningskapasitet? Hvis jeg ikke får et klart svar, er jeg enig i Simonsens konklusjon, at da bør statsråden vurdere sin stilling.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg konstaterer med en viss beklagelse at det å heve stemmen og forlate ethvert normalt saklighetsnivå er blitt et element i kriminalpolitisk virksomhet. Det kan ikke jeg gjøre noe med, hvis folk her ønsker å ha den type ting. Men jeg vil gjerne vise til mitt svar, der jeg sier at Justisdepartementet for tiden foretar en gjennomgang for å se på disse forholdene. Og den type øyeblikksreaksjoner som det her bes om, er helt i strid med det norske rettssystemet. Vi skal ha en vurdering av sakene, vi skal ha høringer, vi skal ha forslag – vi skal ha en demokratisk gjennomgang. Hvis man finner at det her er en svakhet i lovverket, skal jeg med den største glede legge fram forslag om forbedringer. Men jeg må be om respekt både for vanlige saksbehandlingsregler i et parlamentarisk system og maktfordelingsprinsippet, som er en del av det norske rettsvesenet. Vi ønsker selvfølgelig ikke i denne sal å gå inn på et opplegg hvor det blir spørsmål om å behandle enkeltsaker i plenum i Stortinget.

S p ø r s m å l 1 2

Ingvald Godal (H): Eg vil gjerne stille fylgjande spørsmål til justisministeren:

«Av Aftenposten 9. november 1998 går det fram at ein fersk doktorand i matematikk ved NTNU for tida arbeider vidare med sitt fag som sivilarbeidar ved Institutt for matematiske fag. Samstundes brukar annan norsk ungdom eit år av sitt liv til å kvalifisere seg til å kunne forsvare landet i samsvar med Grunnlovas pålegg, eller til å kunne ta del i internasjonale fredsoperasjonar.

Innsjer ikkje statsråden at slik forskjellsbehandling vil undergrava førestanden for å ha eit vernepliktforsvar i Noreg?»

Statsråd Aud-Inger Aure: I Aftenposten den 9. november 1998 ble det offentliggjort en oversikt over personer som har tatt dr. scient.-graden ved NTNU. En av disse avtjente samtidig siviltjenesten ved Institutt for matematiske fag ved universitetet.

Ifølge retningslinjene for tjenesteoppdrag for sivile vernepliktige kan en sivilarbeider ikke settes til tjeneste i sin ordinære stilling. I visse tilfeller lar man imidlertid en sivil vernepliktig få avtjene siviltjenesten hos sin ordinære arbeidsgiver. Det er da et vilkår at det kan sondres klart mellom de oppgavene mannskapet utfører i sitt ordinære arbeid, og det han skal gjøre som sivilarbeider.

Vedkommende som ble avgitt til det aktuelle oppdraget ved NTNU, skulle ifølge vedtaket om godkjenning av oppdraget bl.a. arbeide som forskningsassistent og veilede studenter. Før han møtte til siviltjeneste var han doktorgradstipendiat ved Institutt for matematiske fag.

Dette innebærer at han som sivilarbeider har utført oppgaver som er av tilnærmet samme karakter som de han utførte ved universitetet før tjenesten. Etter retningslinjene for tjenesteoppdrag for sivile vernepliktige skulle han derfor ikke ha vært avgitt til det aktuelle oppdraget. Jeg er enig med representanten Godal i at det er spesielt uheldig at han som sivilarbeider fikk anledning til å fortsette å arbeide med sine ordinære arbeidsoppgaver. Vedkommende dimitterte fra tjenesten 31. desember 1998, da den var avtjent.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 22 for 1995-96, Om sivil tjenesteplikt, oppfordret Stortinget Justisdepartementet om ikke lenger å avgi sivile vernepliktige til tjenesteoppdrag som har et utpreget vitenskapelig eller kulturelt formål, med mindre oppdraget samtidig har et formål som er i overensstemmelse med hovedmålet med innholdet i siviltjenesten. Dette er fulgt opp av departementet i tildelingsbrevet til siviltjenesteadministrasjonene for 1999, hvor vi har bedt om at det ikke lenger avgis sivilarbeidere til slike oppdrag, forutsatt at det er andre ledige og inntektsgivende oppdrag å avgi mannskapene til. For tiden er det ikke tilstrekkelig ledige oppdrag til å stoppe avgivelsen til de kultur- og forskningspregede oppdragene fullstendig, men det arbeides nå aktivt for å skaffe flere oppdrag innenfor de sektorene tjenesten skal konsentreres om, bl.a. helse- og sosialsektoren, natur- og miljøsektoren og volds- og konfliktforebyggende arbeid.

Ingvald Godal (H): Eg takkar for eit svar som eg synest var positivt i den forstand at ein har gripe fatt i eit heilt uheldbart tilfelle.

Eg synest det er viktig at Justisdepartementet arbeider vidare med denne saka ut frå den realiteten at dersom me skal pålegge delar av norsk ungdom å gje eit år av livet sitt til militær verksemd for å kunna vera kvalifiserte til å forsvare landet eller ta del i internasjonale fredsoperasjonar, så er det heilt nødvendig med ein rimeleg grad av likskap. Dersom me ikkje kan praktisere ein likskap, må me skrote heile vernepliktsystemet og gå over til ein profesjonell hær, noko som eg synest ville vera veldig uheldig av ei rekkje grunnar, både forsvarsmessig og når det gjeld å ha eit nært forhold mellom Forsvaret og folket. Så eg vil be statsråden jobbe vidare med dette, slik at mest mogeleg av det som dei vernepliktige, anten det gjeld sivilteneste eller militær teneste, driv med, er vernereelatert, og at belastninga blir mest mogleg lik.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg vil gjerne understreke at dette var et meget uheldig tilfelle, og at det må betraktes som en glipp. Jeg går ut fra at det er en engangforeteelse som vi ved hjelp av presiseringer skal greie å unngå for ettertiden.

Jeg kan forsikre spørsmålsstilleren om at arbeidet med å gjøre kjent innskjerpingen i forhold til Stortingets tidligere vedtak i denne saken, vil gå videre i departementet, og vi vil gjøre vårt ytterste for ikke å få denne type uheldige enkelttilfeller, som kan gi uttrykk for en ikke ønsket holdning fra det norske samfunns side.

S p ø r s m å l 1 3

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne stille justisministeren følgende spørsmål:

«En undersøkelse som Oslo-politiet har gjort når det gjelder beslaglagte våpen, viser at tenåringer bærer etterligninger av våpen og ikke ekte skytevåpen. Slike etterligninger er i salg i vanlige butikker og kan lett forveksles med ekte våpen av dem som utsettes for trusler.

Hvilke initiativer vil statsråden ta for å hindre utbredelsen av slike leketøy og etterligninger?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Etter våpenloven § 1 er det bare funksjonsdyktige skytevåpen som omfattes av lovens kontrollbestemmelser. Dette innebærer at skytevåpen som er gjort varig ubrukbare, dvs. ikke lenger kan benyttes til å avfyre skudd, eller rene etterligninger av skytevåpen, faller utenfor lovens kontrollområde.

La meg likevel få understreke at det å benytte etterligninger av våpen til å utøve trusler, eventuelt for å begå ran, vil selvfølgelig bli rammet av de respektive bestemmelser i straffeloven. Bruk av en våpenetterligning til å utøve trusler kan etter omstendighetene bli å anse som en skjerpene omstendighet.

Det har ikke tidligere vært vurdert å innføre nærmere reguleringer av omsetning eller besittelse av kopier av skytevåpen, eventuelt der skytevåpen er gjort varig ubrukbare. Dette var heller ikke oppe i forbindelse med endring av våpenloven våren 1998. I likhet med spørsmålsstilleren ser jeg et behov for å se nærmere på dette, og Justisdepartementet vil i samarbeid med Barne- og familiedepartementet se på om denne type leketøy bør reguleres i våpenforskrifter eller eventuelt på annen måte.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg takker statsråden for et meget positivt svar og en imøtekommelse av den problemstillingen jeg er opptatt av å ta opp her.

Det som politiets undersøkelser viser, er at man kan terrorisere andre ungdommer like effektivt, eventuelt begå et ran, med etterligninger av våpen, uskadeliggjorte våpen eller f.eks. luftvåpen. Jeg har selv vært og sett på noen av disse luftpistolene, og ikke hadde jeg vært i nærheten av å skjønne at det var en luftpistol og ikke et ekte våpen som jeg hadde blitt truet med. I den grad det er en våpenopprustning i enkelte ungdomsmiljøer, er disse våpnene like effektive å true andre med som ekte våpen vil være. Derfor lurer jeg på om det ikke burde være sånn at også luftvåpen skal registreres, at eieren skal registreres på vanlig måte som når det gjelder våpen. Når det gjelder leketøy, kan man gjøre dem fosforgrønne eller noe annet som gjør at alle skjønner at det er plastikk til lek og ikke ekte våpen man utsettes for.

Statsråd Aud-Inger Aure: Som jeg sa i mitt første svar, er det slik at man rammes av straffeloven uansett om man truer med et leketøy eller noe annet som ikke er brukbart, men som likevel fremstår som et våpen. Poenget her er jo hvilken effekt det har på den som blir truet,

og i forbindelse med det er det til og med en skjerpene omstendighet.

Hvordan vi skal løse dette problemet, ønsker jeg å komme tilbake til. Vi vil vurdere det, og vi vil, som jeg sa, ta det opp i samarbeid med Barne- og familiedepartementet. Det kan være flere veier å gå, og kanskje en av veiene er å tydeliggjøre at dette er leketøy. Det kan også være et spørsmål hva vi bør gjøre med andre våpentyper som i dag ikke er registrert, for det er klart at den uheldige utviklingen som vi nå ser, må det settes en stopper for.

Kristin Halvorsen (SV): Nå blir det mer idéutveksling mellom justisministeren og meg, for jeg oppfatter at vi er enige om hovedmålet: at terskelen for å kunne tilegne seg våpen som kan brukes like effektivt i trusler som skarpladde våpen, skal bli mye høyere. Pr. i dag er det altså like lett å anskaffe seg en luftpistol, som ser nøyaktig ut som en vanlig pistol, som det er å kjøpe øl for en 18-åring, og i stor grad er det også det som gjøres. Jeg ville tro at siden antallet salgssteder for våpen er såpass begrenset, vil en enkel måte å heve terskelen på når det gjelder tilgjengeligheten til luftvåpen, være at man tar luftvåpen med i det våpenregisteret som jeg vet at Justisdepartementet nå er i ferd med å utarbeide. Dette som en idé når det gjelder den biten av Justisdepartementets videre arbeid.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg har bare lyst til å gi uttrykk for at jeg synes det er aldeles utmerket om deler av tillegsspørsmålsrunden i spørretimen kan brukes til konstruktive innspill, der vi i felles interesse kan finne fram til en bedre løsning på problemer som åpenbart krever en annen løsning. Så jeg vil ta med meg idéene videre og bearbeide dem.

S p ø r s m å l 1 4

Frå representanten Anne Helen Rui til samferdselsministeren:

«Samferdselsministeren er klar over at det nye rutetilbudet til NSB på Vestfoldbanen vil bety lengre daglig reisetid for pendlerne, fordi direktetogene som går fra Tønsberg til Oslo, blir borte. Han har alltid snakket så vakkert om kollektivtrafikken, men dette kan tvinge mange pendlere tilbake i bilen igjen, eller til flytting til Oslo.

Kan statsråden tenke seg å gjøre om NSBs nye og dårligere tilbud overfor pendlerne i Vestfold?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

S p ø r s m å l 1 5

Presidenten: Dette spørsmålet, som er retta til samferdselsministeren, blir svara på av kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren på vegner av samferdselsministeren.

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Ulykkene på våre veier ser ikke ut til å avta. I diskusjonen om årsak til disse har det blant annet blitt hevdet fra mange hold at overgangen fra piggdekk til vinterdekk er en sterkt medvirkende årsak ved ulykker på vinterveier. Det har også blitt hevdet at det ikke er brukbar landstatistikk på dette området.

Hvis så er tilfelle, vil statsråden ta et initiativ for at vi i fremtiden får et holdbart statistisk materiale å forholde oss til?»

Statsråd Jon Lilletun: På vegner av samferdselsministeren har eg æra av å svare representanten Jan Johnsen:

Stortinget har med klart flertall vedtatt at dersom det ikke oppnås en tilstrekkelig frivillig overgang til bruk av piggfrie vinterdekk i de fire største byområdene i Norge, vil det bli innført restriksjoner på bruk av piggdekk i disse områdene. Bakgrunnen for dette er beregninger som lå til grunn for Norsk veg- og vegtrafikkplan, og som viser at miljø- og helseproblemene i disse områdene på grunn av piggdekkbruk er vesentlig større enn de trafikksikkerhetsmessige gevinster som oppnås ved å bruke piggdekk. Senere har det skjedd en ytterligere forbedring av de piggfrie dekkene, eller friksjonsdekkene som de også kalles.

Samferdselsdepartementet bad høsten 1997 Vegdirektoratet om å følge opp utviklingen når det gjelder bruk av piggfrie vinterdekk og trafikkulykker. Denne oppfølgingen har vist at andelen piggfrie vinterdekk har økt de seneste årene og da særlig i Oslo, Bergen og Stavanger, hvor andelen av trafikkarbeidet som utføres av kjøretøy med piggfrie vinterdekk, nå ligger rundt ca. 50 pst. Ellers i landet er denne andelen vesentlig lavere. Vegdirektoratet har også engasjert SINTEF til å utvikle utstyr som automatisk registrerer om kjøretøyene har piggdekk eller piggfrie vinterdekk. Nye registreringer blir foretatt i begynnelsen av februar i år.

Når det gjelder oppfølgingen av trafikkulykkesutviklingen på vinterføre, har Justisdepartementet nå instruert politiet om å angi hvilken dekktype ulykkeskjøretøyene har hatt. Dette vil kunne gi Vegdirektoratet mulighet til å analysere ulykkene mer i detalj, men det forutsetter at politiet følger opp dette ved rapportering av ulykker. Det er imidlertid så langt ikke tegn i ulykkesutviklingen som skulle antyde store endringer. I Oslo, hvor piggfriandelen er klart høyest, var det ingen endringer i antall trafikkulykker fra 1997 til 1998.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret.

Grunnen til at jeg har stilt dette spørsmålet, er at det enkelte steder viser seg at det er en økning i ulykkesstatistikken ved bruk av andre dekk enn piggdekk, spesielt på vinterføre.

I Oppland ble det i fjor gjort en undersøkelse som var helt klar i sin uttalelse: Det var et økende antall ulykker med biler som da ikke hadde piggdekk. Den samme erfaring har de i Sverige og i Finland, og dette er to land som

det er naturlig å sammenlikne seg med, spesielt når det gjelder vinterføre. I disse landene er det helt klart påvist at ulykkesstatistikken går opp når piggdekk ikke tillates i trafikken.

Grunnen til at jeg presiserer dette, er at jeg ønsker at det skal være en skikkelig registrering, og det er ikke skikkelig registrering når en bare tar med ulykker som politiet er innblandet i (presidenten klubber). Vil statsråden bekrefte at også andre ulykker tas med i registreringen?

Presidenten: Presidenten vil understreke at taletida er eitt minutt, og ber representantane om å halde seg til det.

Statsråd Jon Lilletun: I eit teknologisk samfunn må ein svært ofte vege problem og ulykkesrisiko opp mot kvarandre. Her er det altså helseskadar som oppstår ved bruk av piggdekk, som må vegast opp mot ein eventuell auka trafikkfare. Eg er heilt samd med representanten Johnsen i at det er nødvendig å få eit skikkeleg statistikk- og forskingsmateriale på dette området.

Eg kan nemne at uavhengig av dei registreringane eg allereie har nemnt, vil Vegdirektoratet så snart data for 1998 ligg føre, gjere ei undersøking av utviklinga av vinterulykkene dei seinaste fem åra. Vi har valt ut dei fem betre byluftbyane, og vel også ut seks-sju andre byområde i landet. Vi vil då undersøkje om det er nokon påviselig samanheng mellom vinterulykker og utviklinga av delen av piggfrie dekk i dei ulike områda.

Jan Johnsen (H): Jeg takker igjen for svaret. Jeg syntes det var et greit svar.

Jeg forstår det slik at andre ulykker, som ikke politiet er innblandet i, men som bare ordnes mellom de to ulykken gjelder, og som eventuelt rapporteres til forsikrings-selskap, også vil bli tatt inn i denne statistikken. Det er nokså viktig å få hele denne bredden inn, slik at vi får et helt klart bilde av hvor det bærer i vei.

Og hvis det er riktig forstått, er jeg tilfreds med det svaret jeg har fått.

Statsråd Jon Lilletun: Slik eg har forstått det, utan å kjenne sakene i detalj, skal alle ulykker registrast i den siste undersøkinga som eg nemnde.

Eg er samd med representanten Johnsen i at det er nødvendig å få nok kunnskap om dette. Etter Regjeringas meining er det så langt ikkje tilstrekkeleg dokumentert at det har den typen negative konsekvensar som det som er referert i nokre andre undersøkingar. Men det er heilt rett at ein bør få skikkeleg greie på dette, og at ein så må vege desse to forholda opp mot kvarandre, som eg nemnde i stad, nemleg det ein tener på mindre helseskadar med betre luft kontra trafikkulykker. Så difor: Vi ventar med interesse på å sjå resultata når undersøkinga ligg føre.

S p ø r s m å l 1 6

Frå representanten Bjørn Hernæs til samferdselsministeren:

«Riksvei 2, som er stamvei og en av landets viktigste mellomriksveier, har dårlig standard, noe som hindrer utviklingen i et næringsfattig distrikt. I Norsk veg- og vegtrafikkplan 1998-2007 sluttet derfor Stortinget seg til meldingens løfte om at «departementet vil komme tilbake med bompengeproposisjon dersom det fattes nødvendige lokalpolitiske vedtak».

Hva vil statsråden gjøre med det beklagelige faktum at disse lokalpolitiske vedtakene fortsatt mangler?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

S p ø r s m å l 1 7

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Undertegnede er kjent med at ulike statsetater håndterer forsørgelsesansvaret ulikt. Etter lov om barn og foreldre (barneloven) har en ikke forsørgelsesplikt for ektefelles barn fra tidligere, stebarn. Når Statens lånekasse for utdanning behandler søknader om lån og stipend for stebarn, legges imidlertid stemors/stefars inntekts- og formuesforhold til grunn for stipend og lån.

Er den håndteringen tilsiktet?»

Statsråd Jon Lilletun: Heilt frå starten i 1947 har det vore ein klar intensjon at utdanningsstøtta skal rettast mot dei som har størst behov. Difor har det heile tida vore behovsprøving av støtta frå Lånekassa etter inntekta og formuen til søkjarane og forsørgjarane. Dette er nedfelt i gjeldande lov av 26. april 1985 om utdanningsstøtte til elevar og studentar, § 3. Her går det fram at Kongen fastset ei øvre aldersgrense for behovsprøving mot forsørgjaren si inntekt og formue. I forskriftene for utdanningsstøtte har det vore nedfelt at støtta skal behovsprøvast mot steforeldra si inntekt. Etter gjeldande forskrifter blir det teke omsyn til steforeldra sin økonomi når søkjararen bur heime, medan det kan sjåast heilt eller delvis bort frå den når søkjararen bur borte og det er lagt fram opplysningar som gjer det rimeleg. Det er også opning i forskriftene for å ta omsyn til særlege forhold som gjer at det ikkje er rimeleg å rekne tilskot frå foreldre/steforeldre når søkjararen bur heime.

I 1986 tok Kultur- og vitkapsdepartementet opp med Justisdepartementet om det kunne seiast å vere i strid med norsk lov eller godtekne rettsprinsipp elles å ta omsyn til stemors/stefars økonomi ved tildeling av behovsprøvd støtte til elevar under den fastsette aldersgrensa. Justisdepartementet si lovavdeling uttalte i brev av 18. mars 1986 m.a. fylgjande:

«Vi antar at det ikke er i strid med lov eller anerkjente rettsprinsipper å ta stemors/stefars økonomi i betraktning ved tildeling av behovsprøvd støtte fra Lånekassen til elever/studenter under den fastsatte aldersgrense.

Vi har flere eksempler i lovgivningen ellers på tilfelle hvor stønad som gis fordi forsørger er alene om omsorgen av barnet, faller bort dersom forsørgeren

gifter seg på nytt, se folketrygdloven § 12-1 jf § 12-4 og midlertidig lov 17 desember 1971 nr 119 om stønad til skilte og separerte forsørgere § 1 jf § 2 annet ledd. Det samme gjelder antakelig lov 24 oktober 1946 nr 2 om barnetrygd § 2 annet ledd. Det forhold at stefars/stemors bidrag til underholdet i en familie får virkning for stønader som gis av hensyn til barnet, er altså ikke uvanlig og må kunne aksepteres også ved behovsprøvd støtte fra Lånekassen.»

Ei arbeidsgruppe nedsett av departementet hausten 1997 vurderte m.a. spørsmålet om behovsprøving på grunnlag av formuen til steforeldra. Arbeidsgruppa peikte på at utdanningsstøtteleova ikkje inneheld ei klar føresegn om at det ved tildeling av støtte kan takast omsyn til formuen til stefar/stemor.

– President, det er eit nokså kort avsnitt igjen av svaret mitt. Eg trur det vil vere nyttig om eg får ta det med, men det bestemmer presidenten.

Presidenten: Med Stortingets løyve vil presidenten gi statsråden høve til å halde fram.

Statsråd Jon Lilletun: Takk skal presidenten ha!

Arbeidsgruppa uttalte:

«Selv om arbeidsgruppen er av den oppfatning at det er lovmessig grunnlag for en slik ordning, bør den tvil som hefter ved hjemmelsspørsmålet få sin løsning ved at det ad lovgivningsmessig vei tas standpunkt til dette spørsmål, og generelt til spørsmålet om behovsprøving mot steforeldres formue, da dette ikke er nevnt i gjeldende utdanningsstøtteleov.»

Det offentlege utvalet, Aamodt-utvalet, som eg nett har nedsett, og som skal gå igjennom alle sider ved studiefinansieringsordninga som vert administrert av Lånekassa, skal etter mandatet også sjå på forslaga i rapporten frå den arbeidsgruppa som er nemnd over. Utvalet skal vere ferdig med arbeidet til 1. november 1999, og eg vil syte for at dette spørsmålet blir grundig vurdert der før eg eventuelt fremjar forslag om endringar.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret. Jeg er enig med statsråden i at prinsippet om behovsprøving som et utgangspunkt er et sunt, godt og riktig prinsipp å holde seg til, men det som er spesielt i dette tilfellet når det gjelder stefars/stemors ansvar, er hvordan de forskjellige statsetatene opptrer, alt etter hva som er lov innenfor området. Når det gjelder barneloven, er det ikke forsørgelsesplikt i forhold til ektefellers tidligere barn, men når da i en del tilfeller faktisk de samme barna begynner å studere, blir utdanningssøkende, da bruker en motsatt fortegn. Og da er det ikke rart at de som er involvert i dette, føler dette som en urettferdighet. Derfor vil jeg spørre statsråden videre: Synes han det er riktig at det skal være avhengig av hvilken etat en har med å gjøre, hva slags svar en skal få på dette?

Statsråd Jon Lilletun: Nei, den høgre handa bør alltid vite kva den venstre gjer, og motsett, så eg er einig med spørjaren i at det ikkje er greitt at det er ulike tolkin-

gar i ulike lover, og derfor er det at arbeidsgruppa har kome til at dette bør ein sjå på ut frå heimelssituasjonen. Men det tilleggsmomentet som representanten Rasmussen her tek opp, vil eg syte for vert tilført utvalet, og at ein òg jamfører det heilt klart med andre lover for å få parallellitet. Når vi fyrst har dette utvalsarbeidet på gang med høg kompetanse, tykkjer eg at det er viktig å få klara opp i det.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker igjen for svaret og synes det var greit det som ble sagt nå, at en vil sørge for at de momentene som jeg tok fram, også vil komme inn i utvalsarbeidet, men jeg er litt bekymret over den tiden det kanskje vil ta.

Men det som jeg også gjerne ville inn på i stad, var dette at det skjedde en endring fra inneværende skoleår i forhold til foregående skoleår. Da tok en nemlig ikke de samme hensyn og gjorde ingen forskjell på om søker bodde i heimen eller *utenfor* heimen. Det skjedde en endring fra skoleåret 1997-98 til skoleåret 1998-99, og jeg synes det er rart at statsråden ikke var inne på den problemstillingen. Derfor vil jeg spørre igjen: På hvilken måte tenker statsråden seg nå at en skal kunne ta et initiativ for å få en endring på dette, eller mener han at det ikke er nødvendig med en endring i det hele tatt?

Statsråd Jon Lilletun: Når det gjeld hovudprinsippet, har det, som eg sa i mitt fyrste svar, lege fast i svært mange år. Så har det då kome ei endring i nokre tilfelle. Som eg sa i det andre svaret eg gav, vil eg gå gjennom dette og ta med dei momenta som representanten Rasmussen hadde, så det vil sjølvstakt verte sett i ein samanheng.

Når det gjeld at det vart gjort ei endring no, har ikkje eg så langt sett at det har slege negativt ut for nokon, tvert imot har det vore sett meir i ein totalitet. Men dersom representanten sit med opplysningar om at dette verkar urimeleg for nokon, ber eg om å få dei oversende. Då er eg sjølvstakt villig til å sjå på det, men hovudspørsmålet må løysast i utvalsarbeidet.

S p ø r s m å l 1 8

Einar Olav Skogholt (A): Jeg skal få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Når vil Regjeringen legge fram forslag om IT-utdanningstilbud for funksjonshemmede ved Høgskolen i Hedmark, Rena?»

Statsråd Jon Lilletun: Spørsmålet om etablering av ei treårig informatikkutdanning for rørslehemma studentar ved Høgskolen i Hedmark har vorte grundig utgreidd av fleire regjeringar over fleire år. Ulike organisatoriske løysingar og fleire lokaliseringsstader er diskuterte. Dei ulike modellane som er utgreidd, er svært kostnadskrevjande og kompliserte med omsyn til pedagogisk og teknisk tilrettelegging. Vidare føreset dei omfattande omsorgs- og pleietenester.

Økonomisk er det problematisk å gje klarsignal for det foreslåtte utdanningstilbudet på Rena innafor det stramme budsjettet som Stortinget har vedtatt for i år. Kostnadene er svært store, og tilbudet må m.a. vurderast i forhold til behov og ynske om betre tilpassa tilbud for andre grupper funksjonshemma. Tilbudet vart konkret vurdert i prosessen fram mot statsbudsjettet utan at vi fann det mogleg å prioritere det.

Eg vil òg nemne ein annan reservasjon mot dei framlagde planane. FNs standardreglar for like rettar for menneske med funksjonshemmingar slår fast at ein primært bør gje funksjonshemma studentar gode tilbud innafor ordinær høgre utdanning.

Eg ynskjer å arbeide i tråd med dette og er derfor i tvil om det er rett å satse på utbygging av denne typen kostnadskrevjande og «skreddarsydd» tilbud med eigne studentmiljø for funksjonshemma studentar.

Med bakgrunn i slike vurderingar er eg, slik eg ser det no, ikkje innstilt på å gå vidare med etablering av eit eige IKT-tilbud for funksjonshemma på Rena i tråd med framlagde planar. I staden ynskjer eg å vurdere på kva andre måtar ein kan imøtekome behovet hos funksjonshemma for både IKT-utdanning og andre former for høgre utdanning. Eg vil med det aller fyrste ha eit møte med FFO og Sosial- og helsedepartementet for å drøfte desse spørsmåla nærare. Målet må vere å kome fram til forslag som er brukarvennlege, som inngår i ein heilskapleg strategi for satsing på funksjonshemma i høgre utdanning, og som kan gjennomførast innafor realistiske budsjettrammer.

Høgre utdanning er eit satsingsområde i Regjeringas handlingsplan for funksjonshemma 1998-2001. Frå 1999 er t.d. universitet og høgskular pålagde å utarbeide eigne handlingsplanar for funksjonshemma studentar. Minimum 5 pst. av institusjonane si løyving til vedlikehald skal nyttast til å leggje bygg og lokale til rette for funksjonshemma studentar.

Utdanning er eit viktig verkemiddel for å inkludere funksjonshemma i samfunns- og yrkeslivet. Eg vil derfor prøve å styrkje innsatsen på dette feltet. Utdanningar som er baserte på eller retta mot informasjons- og kommunikasjonsteknologi, kan opne fleire dører inn mot yrkeslivet for fleire grupper funksjonshemma. Utdannings-tilbud innafor IKT for funksjonshemma studentar bør ikkje avgrensast berre til rørslehemma, men bør også omfatte t.d. syns- og høyrselshemma og personar med lese- og skrivevanskar. I lys av dei store kostnadene knytte til tilrettelegging av slike studietilbud er eg m.a. oppteken av å få vurdert korleis vi på best mogleg måte kan nytte og vidareutvikle eksisterande ressursar i form av økonomi, kompetanse og infrastruktur.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at høyere utdanning er et av satsingsområdene i Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede 1998-2001. Jeg er også glad for at universiteter og høgskoler er pålagt å utarbeide egne handlingsplaner for funksjonshemmede studenter. Men for en del funksjonshemmede er det helt nødvendig med spesi-

(Skogholt)

ell tilrettelegging for at de i det hele tatt skal kunne ha muligheter til å gjennomføre sine studier. Norges Handikapforbunds Ungdom har i årevis arbeidet med å utarbeide et opplegg for denne gruppen, med bl.a. bo- og service-tilbud. Det er dette opplegget som gjør tilbudet kostnadskrevenne. Det er ikke tenkt at dette skal være et særtilbud undervisningsmessig sett, men et integrert tilbud. Jeg synes det er oppsiktsvekkende at statsråden etter så mange års behandlings- og vurderingstid vil underkjenne forslaget til undervisningsopplegg framlagt av interesseorganisasjonene til brukerne. Ser ikke statsråden at det vil være behov for et slikt opplegg i tillegg til at universiteter og høyskoler skal arbeide for å tilrettelegge for integrering av funksjonshemmede studenter?

Statsråd Jon Lilletun: Slik eg sa, og som spørjaren òg kommenterte no, har det vore arbeidt med dette svært lenge, og det er grunn til å merke seg at verken dei to førre regjeringane eller denne så langt har funne den endelige modellen for korleis ein skal leggje til rette for desse studentane. Det hastar det med å få gjort – det er eg samd med spørjaren i. Vi vil ta dei funksjonshemma sine organisasjonar med på råd – det er grunnen til det møtet som no kjem. Men frå dei òg får vi litt forskjellige signal om kva som vil vere den beste måten å gjere det på for at flest moglege grupper skal få dette tilbudet. Derfor er det ikkje slik at vi no legg til sides det å måtte ha spesialopplegg. Det kan det godt hende at vi må ha, men det å konsentrere alt på ein høyskule og til nokre typar funksjonshemming, slik dette opplegget gjekk ut på, er vi tvilande til.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg er klar over at flere regjeringer har vært involvert i arbeidet med dette utdanningstilbudet, men jeg beklager sterkt at det har tatt så lang tid før man har kunnet imøtekomme et undervisningsopplegg for denne gruppen mennesker, som uten tvil har krav på og behov for et undervisningsopplegg som gir dem muligheter til å skaffe seg studiekompetanse og kunne møte yrkeslivet med tanke på å bli sysselsatt, noe vi alle legger stor vekt på. Mitt tilleggsspørsmål til statsråden vil da bli: Vil statsråden åpne for at Norges Handikapforbunds Ungdom, som har arbeidet med denne saken i mange år, kan få delta i møtet med Sosial- og helsedepartementet og FFO – det møtet som statsråden selv nevnte i sitt svar til meg?

Statsråd Jon Lilletun: Det er alltid hyggeleg å kunne seie ja frå denne talarstolen, og her skal svaret vere klart og utvitydig: Dei skal verte inviterte.

S p ø r s m å l 1 9

Reidun Gravdahl (A): Jeg har et spørsmål til sosialministeren:

«Personer som kommer til Norge som flyktninger, eller som får slik status, får fulle rettigheter til trygd og pensjon, mens de som er her på humanitært grunnlag el-

ler kommer for familiejenforening, ikke har det. Dette skaper en vanskelig situasjon for en del kommuner som får tilflyttet mennesker som er avhengig av sosialhjelp.

Hvorfor er det slik, og hva vil statsråden gjøre for å bedre denne situasjonen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Minstekravet for å få pensjon frå folketrygda er ei butid i Noreg på tre år i vaksen alder. For å få full pensjon må ein ha ei butid på minst 40 år. Med kortare butid blir pensjonen redusert tilsvarande.

For å få pensjon som ufør eller som attlevande ektefelle må den uføre eller avdøde ha vore med i folketrygda i dei siste tre åra fram til stønadstilfellet. Dei som var uføre eller attlevande ektefelle då dei kom hit, kan til vanleg ikkje få slik pensjon.

Personar som blir rekna som flyktningar etter FN-konvensjonen, får full minstepensjon sjølv om dei ikkje fyller dei nemnde vilkåra. Andre må fylla krava for pensjon, anten dei kjem hit som asylsøkjjarar og får opphald på humanitært grunnlag eller som arbeidsinnvandrarar. Det same gjeld nordmenn med lang butid i utlandet.

Årsaka til at flyktningar har fått ei særstilling i folketrygda er enkelt nok at det er ei klar årsak til at dei har kome hit. Dei er ei klart definert gruppe, òg i internasjonal samanheng. Blant dei andre gruppene vil ein finna sterkt varierende grunnar til at dei er komne til Noreg, sjølv om ein rett nok kan finna tilfelle som ligg nær opp til flyktningane.

Eg er merksam på at personar med kort butid i Noreg ofte treng økonomisk sosialhjelp som supplement til folketrygda. Det vil òg vera nokre som har sosialhjelp som einaste inntekt. Dei fleste tilfella med sosialhjelp vil vera innvandrarar frå land i den tredje verda. Personar frå EØS-landa og frå andre land vi har trygdeavtale med, er sikra ytingar frå heimlandet etter reglane i avtalane. I utgangspunktet treng dei ikkje sosialhjelp, men det kan vera einsskilde unntak.

Økonomisk sosialhjelp er meint som ei mellombels og unntaksvis yting. Når sosialhjelpa må supplera pensjonar frå folketrygda, er dette av langvarig karakter. Mange vil oppleve det som personleg vanskeleg å vera sosialklient over lengre tid.

Ei eventuell belastning på sosialhjelpsbudsjettet kan vera eit problem for einsskilde kommunar og føra til at dei blir varsame med å ta imot personar som høyrer til i den aktuelle gruppa. Det blir vanskelegare å få til ei rask utplassering av personar frå asylmottaka og dermed vanskelegare å få dei integrerte i det norske samfunnet.

Det er eit viktig spørsmål som spørjaren her tar opp. Ved fleire høve har eg alt lova at eg vil sjå nærare på korleis ein kan få til ei betre inntektssikring for dei som blir varige klientar på sosialkontoret som pensjonistar. Regjeringa skal til våren leggja fram ei stortingsmelding om utjamning i levekåra. Eg tar sikte på å drøfta denne saka der.

Reidun Gravdahl (A): Jeg takker for svaret. Jeg er glad for at sosialministeren vil ta med også disse viktige spørsmålene når meldingen kommer til våren.

Det er jo slik at de fleste får oppholdstillatelse uten at det er familiegjenforening. Ca. 90 pst. får oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, og mange av disse får også etter hvert norsk statsborgerskap. Men de har altså ikke vært her lenge nok til å opparbeide seg trygderettigheter, eller de er såpass tilårskomne at de ikke har den muligheten, og får den heller ikke. Dette gjør at de blir sosialklienter. Det er en lei situasjon for den enkelte å komme i, i tillegg til at det er en vanskelig situasjon for kommunen.

Jeg vil spørre sosialministeren om hun vil ta med den problemstillingen og komme med forslag for å få gjort noe med dette, slik at vi kan få en mer varig løsning for disse personene, som kanskje blir her resten av livet.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg meiner det er mange grunnar som talar for ei utgreiing av desse spørsmåla. Som eg òg var inne på i mitt hovudsvar, gjeld det både omsynet til den einskilde, omsynet til den kommunen der den einskilde er busett, og ikkje minst omsynet til det lovverket som vi i dag har, og som altså blir praktisert noko annleis enn det som var intensjonen. Lov om sosiale tenester, som gir retningslinjer for tildeling av sosialhjelp, seier at sosialhjelp er meint å vera ei mellombels ordning i ein akutt vanskeleg situasjon. Det er no ei gruppe med litt ulike personar som må ty til sosialhjelp som si einaste inntekt og av langvarig karakter.

S p ø r s m å l 2 0

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla spørsmål til sosialministeren:

«I Arbeidsmiljølova § 60 nr. 3 blir det stadfesta at alle arbeidstakarar har vern mot oppseiing fram til dei fyller 70 år. Einskilde kommunar og Kommunenes Sentralforbund har likevel ein praksis med å pressa tilsette til å slutta når dei er 67 år. For nokre, ofte kvinner med kort yrkeskarriere, kan dette føra til reduserte pensjonar. Det er lova av så vel denne regjeringa som den før å rydda opp i dette.

Kva er gjort for å endra denne praksisen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Reglane i arbeidsmiljølova som representanten viser til, skal motverka oppseiing utan «saklig grunn».

Etter arbeidsmiljølova § 60 vil ei oppseiing før fylte 70 år som berre er grunna i at arbeidstakaren har nådd pensjonsalderen i folketrygda, ikkje kunna reknast som sakleg. Det er likevel fleire døme i rettspraksis på at høve til tenestepensjon frå ein viss alder har vore rekna som ein medverkande sakleg grunn for oppseiing. Spørsmålet har ikkje vore vurdert av Høgsterett.

Ei innskjerping av arbeidsmiljølova vart tatt opp i velferdsmeldinga. Under behandlinga i Stortinget peikte fleirtalet på at mange ynskjer å vera i arbeid lengst mogleg, og at fleksible pensjonsordningar ikkje må vera slik at dei kan brukast til å pressa enkelte ut av arbeidslivet.

Spørsmålet om å endra arbeidsmiljølova høyrer under Kommunal- og regionaldepartementet. Eg er kjend med

at dei førebur eit forslag til presisering av arbeidsmiljølova § 60 til høyring i løpet av våren.

For private tenestepensjonar kan problemet bli løyst i den nye lova om føretakspensjon, som Stortinget får til behandling om kort tid. Det vil vera naturleg å sjå på tilsvarende tilrettelegging i kommunal og statleg sektor når denne lova er vedtatt. Spørsmålet er også nyleg tatt opp i NOU 1998: 19 Fleksibel pensjonering. Utvalet foreslår ei lovending som hindrar at nådd pensjonsalder i ei tenestepensjonsordning i seg sjølv gjev sakleg grunn til oppseiing.

Meir eller mindre press frå arbeidsplassen for å få ein arbeidstakar til sjølv å seia opp ved fylte 67 år er dessverre ikkje uvanleg på mange arbeidsplassar, i offentleg så vel som i privat sektor. Det er lite heldig, og mykje blir gjort for å snu utviklinga ved å utforma ein meir målretta seniorpolitikk for å få fleire til å vera i arbeid lenger.

Med ei aldersgrense for stillinga på 70 år, slik hovudregelen er i kommunal sektor, er der i dag ingen juridisk grunn til å la seg pressa til å slutta når ein er 67 år. I tariffavtalen i kommunal sektor er det til og med ein regel om at personar med særaldersgrense under 70 år skal kunna halda fram i arbeid dersom vedkomande har få oppteningsår for tenestepensjon.

Etter mi vurdering er ei haldningsending hos arbeidsgjevarane like viktig som regelendingar når det gjeld høve for eldre arbeidstakarar til å arbeida fram til 70 år. Ei ending av arbeidsmiljølova vil likevel synleggjere haldninga til regjering og storting. Dette vil i seg sjølv medverka til ei praksisending, slik at det blir meir vanleg å arbeida fram til 70 år og i alle fall mogleg for dei som ynskjer det. Eg finn det naturleg å sjå nærare på dette når Regjeringa skal fylgja opp innstillinga frå utvalet som har greidd ut spørsmålet om fleksibel pensjonering.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Eg veit at statsråden tidlegare har vore veldig engasjert i dette spørsmålet, og eg reknar med oppfølging.

Eg forstår det slik at for privat sektor kan dette bli løyst i vår. Då hadde det vore løye å få ei tidfesting av når ein kunne få dette regelverket på plass for offentleg sektor, for det er nemleg slik at i offentleg sektor er dette noko utydeleg. Eg kjenner til ei rettsak frå hausten 1998 der Kommunenes Sentralforbund på vegner av kommunar tvinga fram ei vidareføring av den negative praksisen som SV her har tatt opp. Då kunne det vore interessant dersom Regjeringa, f.eks. gjennom sosialministeren eller kommunalministeren, eller begge to, tok kontakt med Kommunenes Sentralforbund for å få til denne haldningsendinga straks. Vil statsråden ta eit slikt initiativ?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det er rett som representanten her peiker på, at dette er ei sak som eg er opptatt av. Som eg har gjort greie for, er sjølv lova plassert under Kommunal- og regionaldepartementet. Det er ikkje til hinder for å ta eit initiativ. Det er òg eit spørsmål som kommunalministeren er opptatt av.

La meg òg understreka at Kommunenes Sentralforbund sjølv er ein aktiv aktør. Fredag denne veka har dei

ein konferanse retta mot kommunesektoren der overskrifta er «Forgubbing er gull verd». Det må bety at dei er interesserte i ytterlegare å fokusera dette spørsmålet, og eg vil syta for at kommunalministeren og eg tek eit initiativ overfor KS for å sjå på kva som kan gjerast.

S p ø r s m å l 2 1

Odd Holten (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Kan leger som på grunn av rus har utført sterk vold mot offentlige tjenestemenn, uten opphør få fortsette i sin legetjeneste?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det følger av legeloven § 10 jf. § 8 at en leges lisens eller autorisasjon kan tilbakekalles dersom legen anses uskikket til å utøve virksomhet på grunn av konkret angitte tapsgrunner. I de tilfellene hvor det er skjellig grunn til å anta at det foreligger grunnlag for tilbakekall og det finnes påkrevd, følger det av legeloven § 9 at en leges autorisasjon kan suspenderes. Departementets myndighet etter loven er delegert Statens helsetilsyn, som fører tilsyn med alt helsepersonell her i landet.

Som hovedregel vil et administrativt tilbakekall eller en suspensjon skje på grunnlag av forhold som har foregått under utøvelse av legevirksomheten. Med legelovens tapsgrunn «atferd uverdigg for en lege» åpnes det for at også forhold utenfor legevirksomhet kan få betydning for spørsmålet om suspensjon og tilbakekall av lisens eller autorisasjon som lege. Jeg kan i den forbindelse nevne at helsemyndighetene har behandlet saker hvor leger har blitt vurdert uskikket til å utføre legevirksomhet på grunn av forhold utenfor selve legevirksomheten. Det har dreid seg om forhold av en slik karakter at legens allmenne tillit har blitt ansett brutt eller svekket. For turnuskandidater er lisensen knyttet til et bestemt arbeidssted, og kandidatene har derfor begrenset adgang til å utøve legevirksomhet utover det som følger av virksomheten ved turnusstedet.

Suspensjon må vurderes nøye fordi det er et alvorlig inngrep overfor den det gjelder. Dette vil normalt bli vurdert tidlig i en sak. I saker om tilbakekall av autorisasjon/lisens, vil spørsmålet om suspensjon bli løpende vurdert ut fra de til enhver tid foreliggende opplysninger. Jeg vil presisere at hensynet til forsvarlig legevirksomhet, herunder trygghet for pasientene, er tungtveiende hensyn i en slik vurdering.

Jeg antar at representanten Holten med sitt generelle spørsmål sikter til en konkret sak fra hans fylke, der to leger ble dømt i Fredrikstad byrett for grov vold mot bl.a. offentlige tjenestemenn. Dommen er så langt jeg kjenner til, ikke rettskraftig. Helsetilsynet ble kjent med saken i mai 1998. Tilsynet har bl.a. innhentet oversikter over legenes forskrivninger med tilhørende journaler. Varsel om suspensjon er sendt de angjeldende leger. Den ene av legene har etter dette frivillig gitt avkall på sin legelicens, og har i dag ikke lisens for å utføre legevirksomhet. Den andre har ikke møtt til videre tjeneste som turnuskandi-

dat. Jeg har fått bekreftet at saken vil bli gitt prioritet i Helsetilsynet.

Odd Holten (KrF): Jeg takker helseministeren for svaret, som jeg synes var grundig og svært balansert.

Det dette handler om, er en type saker som utvilsomt strir imot vanlige folks rettsoppfatning. Dersom det skal være mulig å få til en vellykket behandling, er det helt nødvendig å ha et tillitsforhold mellom pasient og lege. Leger som har et langt studium bak seg, bl.a. om rusmidlenes virkning, må det kunne stilles forventninger til. De bør kunne ha en atferd som ikke er til skade for andre, i dette tilfellet altså polititjenestemenn.

Det er naturlig for meg å ha et oppfølgingsspørsmål: Vil det være naturlig at legenesandel tas med i forhold til mulighet for utøvelse av legeyrket, slik som en ser ved andre yrker, f.eks. ved stell og pass av barn?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er i dagens universitets- og høyskolelovgivning anledning til å bortvise eller utestenge en student på grunn av disiplinære problemer. Og etter endring i universitets- og høyskoleloven i 1997 gis det nå hjemmel for å kreve politiattest, slik at en kan utestenge studenter fra praksis på bakgrunn av politiattest om straffbare forhold. Jeg viser her til lovens § 42 a. Disse studentene vil ikke få adgang til å fullføre utdanningen med mindre det foreligger frifinnelse eller siktelse frafall.

I forbindelse med forslaget til ny lov om helsepersonell som Regjeringen fremla i høst, er det drøftet om ikke utdanningsinstitusjonen bør ha en plikt til å informere helsemyndighetene om denne type forhold. Departementets konklusjon er at en slik informasjonsplikt bør inntas i regelverket som gjelder for utdanningsinstitusjonene. Det arbeider vi nå med i samarbeid med KUF.

S p ø r s m å l 2 2

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få stille den ærede helseminister følgende spørsmål:

«Manglende utrednings- og operasjonskapasitet ved henholdsvis Statens senter for epilepsi og nevrokirurgisk avdeling ved Rikshospitalet påfører mange epileptikere uopprettelig hjerneskade i ung alder.

Vil statsråden i revidert nasjonalbudsjett til våren foreslå nødvendige tilleggsressurser for operativ behandling av epileptikere?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ved Statens senter for epilepsi – SSE – er det gjennom lengre tid bygd opp en betydelig kompetanse for behandling og utredning. I samarbeid med Rikshospitalet kan også enkelte pasienter tilbys operasjon, en behandling som ofte gir gode resultater. Det er imidlertid viktig å understreke at operasjon bare er mulig for en relativt liten gruppe pasienter. De fleste epilepsipasienter som trenger behandling, vil bli anfallsfrie eller få en akseptabel anfallskontroll ved hjelp av medikamenter.

Epilepsikirurgien foretas av Rikshospitalet i samarbeid med Statens senter for epilepsi, som står for utredningen. De fleste pasientene blir anfallsfrie etter operasjonen, og risikoen ved inngrepet er begrenset. Dette er med andre ord en gledelig utvikling i de medisinske behandlingsmulighetene som kommer denne pasientgruppen til del. Ventetiden for operasjon ved Rikshospitalet er også blitt kortere. Den har gått ned fra ca. to år til ca. et halvt år siden 1996.

I perioden 1996-1998 ble det årlig utredet mellom 100 og 115 operasjonskandidater ved SSE. Av disse opereres ca. 30 pasienter i året. Sykehuset peker på at det er behov for en større utredningskapasitet, angitt til anslagsvis 80 flere utredninger pr. år. Igjen vil jeg påpeke at ventetiden for operasjon er gått ned, så det er altså ikke dette som først og fremst er flaskehalsen, men framfor alt utredningskapasiteten.

Sykehuset peker på manglende utredningskapasitet. Delvis skyldes dette at den enkelte undersøkelse tar lengre tid enn tidligere. Det stilles økte krav til nøyaktighet, noe som den teknologiske utviklingen også gir et godt grunnlag for å oppfylle. Sykehusets budsjett for 1999 er imidlertid styrket med 2 mill. kr til utstyr, som jeg vil signalisere skal brukes for å bedre utredningsmulighetene.

Kapasitetsproblemene har sykehuset også flere ganger foreslått løst gjennom en utbygging anslått til 10-15 mill. kr. Så langt er opprettelsen av et senter for tuberøs sklerose prioritert i de budsjettmessige disposisjoner når det gjelder nybygg.

Som jeg varslet i budsjettproposisjonen, vil organiseringen av tilbudet på Statens senter for epilepsi være gjenstand for videre vurdering. Jeg vil samlet vurdere alle de forhold som kan øke den totale behandlingskapasitet og utnyttelse av den samlede kompetansen. Jeg vil i den sammenheng også konkret se på hvordan utredningskapasiteten for operasjoner kan økes. Jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett dersom det blir behov for det.

Flere utredninger vil i neste omgang kunne føre til økt behov for operasjoner ved Rikshospitalet. Jeg vil allerede nå signalisere at kapasiteten for nevrokirurgiske operasjoner totalt ved Rikshospitalet bør bli bedre gjennom en samordning av sykehusstilbudet i Oslo/Akershus.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret og sier meg glad for at han er oppmerksom på disse problemene.

Ca. 3 000 epileptikere av et totalt antall på ca. 30 000 har en alvorlighetsgrad i sine epileptiske anfall som ikke kan kontrolleres med medisiner, og trenger kirurgisk behandling for å unngå uoprettelig hjerneskade. Åtte av ti opererte blir helt anfallsfrie og friske, og kan således leve et tilnærmedesvis normalt liv.

Operasjonskapasiteten ved Rikshospitalets nevrokirurgiske avdeling er i dag på ca. 30 - 50 pasienter i året. Det synes jeg er bortimot skandaløst, særlig når jeg tenker på at det er svært mange unge epileptikere som får hjerneskade, noe som kunne ha vært unngått ved et operativt inngrep.

Mitt oppfølgingsspørsmål blir da som følger: Vil helseministeren vurdere å søke hjelp i utlandet når det gjelder både utredning og kirurgisk behandling, mens en venter på tilstrekkelig kapasitet i Norge?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg vil i tråd med det jeg svarte innledningsvis, prioritere arbeidet med en bedre organisering, en bedre kapasitet gjennom tilførsel av de ressurser jeg viste til, og gjennom den prosessen vi nå er i gang med når det gjelder en samordning av sykehusstilbudet i Oslo/Akershus, som kan gi økt kapasitet ved Rikshospitalet. Dette vil være min hovedstrategi. Jeg har ikke i dag grunnlag for å svare verken ja eller nei på det spørsmålet som representanten Alvheim nå reiser, men jeg vil ta det med meg i et alvorlig arbeid med å forbedre situasjonen på dette området.

John I. Alvheim (Frp): Jeg merket meg at helseministeren i sitt første svar sa at han eventuelt ville komme tilbake til utredningskapasiteten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Jeg vil nok måtte kunne si at jeg er noe forundret og litt skuffet over at det i forbindelse med det siste statsbudsjettet vi behandlet, ikke var anført noe om disse problemene, slik at sosialkomiteen, og for så vidt Stortinget, ikke hadde muligheter for å gå inn og eventuelt påplusse ressurstilgangen, verken til Statens senter for epilepsi i Sandvika eller til Rikshospitalet. Kan en da forvente at også dette med større ressurstilgang i denne sammenheng vil bli tatt opp i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg finner det helt naturlig på bakgrunn av de spørsmål som er reist i denne saken, at vi uansett fra departementets side redegjør for vårt arbeid med disse spørsmål i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Hvorvidt vi etter det arbeidet vi da har gjort, finner grunnlag for å foreslå endringer i ressurstilførselen for 1999, kan jeg ikke ta standpunkt til her og nå, men det vil bli vurdert fra departementets side.

S p ø r s m å l 23

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skal få stille helseministeren følgende spørsmål:

«I en nordisk undersøkelse om foreldres røykevaner viser det seg at ca. 32 pst. av norske foreldre røyker når barna er til stede. Dette er fire ganger så mange som f.eks. i Finland. Dette tilsier at ca. 230 000 norske barn utsettes for passiv røyking. Forskning har påvist stor fare for alvorlig helseskade hos denne gruppen barn.

Hva akter statsråden å gjøre for å bedre forholdene for disse barna?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er ikke lenger noen tvil om at passiv røyking er farlig, og at det er stor fare for alvorlige helseskader hos barn som utsettes for tobakksrøyk.

Befolkningsundersøkelser har vist en betydelig endring i holdninger til røyking i hjemmet. I 1993 syntes drøyt halvparten av de spurte at man ikke burde røyke hjemme med barn til stede, i 1996 var tallet steget til to tredjedeler, og i 1998 var det 70 pst. som mente at en ikke bør røyke med barn til stede.

Informasjon rettet mot gravide og småbarnsforeldre er sentralt for å få ned antallet barn som blir utsatt for tobakksrøyk. På dette området kan det vises til gode resultater. Antall røykende gravide er halvert de siste årene, og dette skyldes i stor grad innsatsen fra jordmødre og helsepersonell i svangerskapsomsorgen. Svært mange av dem som slutter, begynner dessverre å røyke igjen etter fødselen eller etter endt ammeperiode. For å bidra til at småbarnsforeldrene fortsetter å holde seg røykfrie etter svangerskapet og sørger for minst mulig røyk i barnas omgivelser, er kompetanseheving hos helsepersonell som arbeider med småbarnsforeldre, fortsatt et viktig satsingsområde. Siden 1993 er det arrangert kurs i alle landets fylker for de aktuelle grupper av helsepersonell. Målsettingen med kursene har vært å gi økt kompetanse i å kommunisere med gravide og småbarnsforeldre som røyker. Denne kursvirksomheten vil fortsette i 1999. Den Norske Kreftforening har siden 1993 satt barn og passiv røyking i fokus. Målgruppen har vært voksne mennesker som på en eller annen måte befatter seg med barn. Informasjonen har vært rettet mot foreldre, dagmammaer, barnehagepersonell og personell på helsestasjonene. Med ulikt informasjonsmaterieell har det vært fokusert på risikoen for ulike sykdommer barn utsettes for ved passiv røyking, gode råd for hvordan barna kan få et røykfritt miljø og tips til de voksne som ønsker å slutte å røyke.

Regjeringen har i 1998 og 1999 foreslått og fått vedtatt en betydelig styrking av ressursinnsatsen mot røyking. Statens tobakksskaderåd er i ferd med å bygge opp et lokalt apparat knyttet til fylkeslegen. Høsten 1998 ble det ansatt rådgivere i tre fylker, og det skal utvides med to fylker i 1999. Tobakksskaderådet skal i løpet av våren etablere fagteam i de fylkene som har ansatt rådgiver. Målet med fagteamene er å styrke det tobakksfaglige arbeidet lokalt. På sikt arbeider vi for at det er fagteam og fagpersoner som arbeider med disse spørsmål i alle fylker. I forbindelse med barn som utsettes for passiv røyking, vil fagteam bidra med røykesluttkurs for foreldre og veiledning av helsesøstre, jordmødre og andre aktører som treffer småbarnsforeldre. Det er viktig å sette tobakksforebygging og røykeslutt på dagsordenen lokalt.

Økte rammer for Statens tobakksskaderåd har gitt mulighet til å sette i verk lokale fagteam og tiltak overfor mediene både lokalt og nasjonalt for å støtte det arbeidet som gjøres i helsevesenet.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg takker helseministeren for svaret.

Resultatene fra en stor nordisk undersøkelse om foreldres røykevaner når barna er til stede, viser at vi ennå ikke har nådd målet. Denne undersøkelsen dokumenterer nettopp det behovet som helseministeren er inne på: å

sette i gang mer målrettet informasjons- og holdningsarbeid overfor foreldre som ennå røyker mens barna er i nærheten.

Forskning viser også klart sammenhengen mellom til dels alvorlige sykdommer hos barn og det at de samme barna er utsatt for passiv røyking. I loven om vern mot tobakkskader er en av hovedstrategiene at alle som ønsker det, skal kunne oppholde seg i røykfri luft. Jeg merket meg de initiativ som er tatt, og de er veldig positive.

Jeg har lyst til å utfordre helseministeren på et litt avgrenset punkt som er viktig: Har helseministeren synspunkt på i hvor stor grad skolehelsetjenesten arbeider for å motivere foreldrene til å unngå å utsette barna for passiv røyking?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Dette gjelder representanten Kristoffersens sterke engasjement mot passiv røyking, som jeg ser på som noe som bør være en frivillig sak. Røyking er en frivillig sak, og det bør også passiv røyking være. Og det er slik at passiv røyking tar flere liv her i landet pr. år enn biltrafikken. Derfor er det all grunn til å rette søkelyset mot dette, spesielt den målgruppen som er omfattet av dette spørsmålet.

Jeg er enig i at de undersøkelser som vi begge har vist til, tyder på at vi ikke har nådd målet, og at vi derfor også bør bruke skolehelsetjenesten mer målrettet i informasjonen om faren ved passiv røyking og i informasjonen vis-à-vis foreldregruppen.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg er enig med helseministeren i hans vurdering. Jeg har lyst til å understreke at jeg ikke har noe ønske om at vi skal ha noe røykepoliti i de tusen hjem, men jeg vil understreke at det er foreldrenes ansvar å gi barna et godt fysisk oppvekstmiljø også hjemme, så der er ingen tvil. Men i lys av nyere forskning om skader ved passiv røyking tror jeg at vi så langt har gjort for lite for å hindre at barn må ta konsekvensen av de uheldige følger ved røyking bl.a. i hjemmet.

Så vet vi at det dessverre er en sammenheng mellom røyking hos ungdom og senere bruk av hasj i noen begrensede miljøer. Jeg har lyst til å spørre: Hvilken oppmerksomhet har helseministeren på den dokumenterte sammenhengen mellom røykbruk hos ungdom og en lettere overgang til hasj?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den forsterkede innsats mot røyking som har kommet med denne regjeringen, har sin hovedmotivasjon i den dokumenterte sammenheng det er mellom selve røykingen og de helseskader som følger av røyking. Vi vet at vi faktisk kan forebygge en tredjedel av tilfellene av kreft ved å begrense tobakksrøyking, og derfor er det hovedmotivasjonen. Men det er helt klart at de sammenhenger som er vist i ulike undersøkelser som har å gjøre med røyking som inngangsport til andre vanedannende stoffer, også er en sterkt motiverende faktor for at barn og ungdom kanskje er den aller viktigste målgruppen framover i det forebyggende arbeid.

S p ø r s m å l 24

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skal få stille helseministeren følgende spørsmål:

«En av hovedstrategiene for å redusere helseskadene ved tobakksbruk er å hindre at barn og ungdom begynner å røyke. Selv om det er forbud mot å selge tobakk til unge under 18 år, viser undersøkelser at denne 18-årsgrensen i liten grad overholdes av landets ca. 20 000 utsalgssteder for tobakk.

Hvilke tiltak ser nå statsråden som aktuelle å iverksette for å hindre slike lovbrudd?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: En undersøkelse utført av 4 Fakta for Statens tobakksskaderåd og Den Norske Kreftforening i september i fjor viste at de unge kjenner aldersgrensen meget godt, og at over halvparten som røyker, får kjøpt tobakksvarene selv. Til og med blant 13-15-åringene svarte over 40 pst. at de kjøper sigarettene selv. Undersøkelsen viste også at flertallet ikke har blitt spurt om alderen. Blant 13-15-åringene svarte hele 64 pst. at de ikke var blitt spurt om alderen.

Jeg har tatt resultatene av denne undersøkelsen meget alvorlig og gav umiddelbart Statens tobakksskaderåd i oppdrag å arrangere et møte med bransjeorganisasjonene og konfrontere bransjen med resultatene fra undersøkelsen og drøfte oppfølgingstiltak for å overholde aldersgrensen.

Før dette møtet med bransjen gjennomførte Opinion på oppdrag fra Statens tobakksskaderåd en undersøkelse som kartla situasjonen i bransjen. Både forhandlere og ungdomsskoleledere ble spurt. Undersøkelsen bekreftet resultatene fra den undersøkelsen som ble gjennomført blant de unge. Hele 76 pst. av de spurte fra bransjen mente at mindreårige i mindre eller liten grad har problemer med å få kjøpt tobakk. Aldersgrensen er velkjent for selgerne, og de oppgir at de sjelden er i tvil om alderen.

Statens tobakksskaderåd avholdt et informasjonsmøte med bransjen om disse undersøkelsene den 15. desember 1998. Det er mitt inntrykk at bransjen på bakgrunn av den dokumentasjonen som ble lagt fram, vil gripe tak i dette problemet. Det er avtalt at bransjen melder tilbake til Tobakksskaderådet i slutten av januar i år om hvilke tiltak de akter å sette i gang. Jeg vil følge nøye med i denne utviklingen og vurdere behovet for ytterligere tiltak. Tobakksskaderådet vil gjennomføre en ny undersøkelse mot slutten av inneværende år for å kontrollere om tiltakene som bransjen nå planlegger å sette i verk, har hatt positiv effekt.

Samtidig vil jeg trekke fram et oppmuntrende resultat fra undersøkelsen. Det kom fram at i de tilfellene der skolene har vært i kontakt med forretninger, oppgir de at det ble oppnådd resultater av henvendelsen. Dette viser at engasjement fra skolene kan ha stor betydning for elevenes holdninger og for hvilken praksis forretningene i skolens nærhet følger. Her kan både skoleledelse og foreldrenes arbeidsutvalg ha en viktig pådriverfunksjon. Dette er noe vi må arbeide videre med.

Det er ikke tilsynsbestemmelser i loven som direkte regulerer hvem som skal føre tilsyn med at aldersbestem-

melsen overholdes. Loven sier imidlertid at Statens tobakksskaderåd «skal undersøke virkningen av tiltak som settes i verk i medhold av loven». Tobakksskaderådet har dermed et ansvar. For øvrig er det innehaveren av virksomheten som skal sørge for at aldersgrensen blir overholdt ved kjøp av tobakksvarer. Innehaveren må derfor sørge for at personalet er kjent med bestemmelsen om aldersgrense, og at det i tvilstilfeller kreves legitimasjon. Forsettlig eller uaktsom overtredelse av loven kan straffes med bøter.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg takker for et svar jeg er godt tilfreds med.

Mye av strategien bak loven om vern mot tobakkskader slik den sist ble vedtatt for tre år siden, var rettet inn på å få barn og unge til å la være å begynne å bruke tobakk. All forskning viser at en tidlig røykedebut lett fører til et høyt og vedvarende tobakksforbruk. Derfor er det totalt uakseptabelt at så mange av dem som selger tobakk, overhodet ikke gjør noe for å forvise seg om at kjøperen er over 18 år, som er aldersgrensen, men at veldig mange forhandlere direkte saboterer norsk lov. Alvoret understrekes nettopp av de to undersøkelsene som helseministeren refererte til, og som er bakgrunnen for at jeg tok opp dette spørsmålet.

Jeg vil få lov til å stille helseministeren følgende tilleggsspørsmål: Hvilke helt konkrete tiltak vil helseministeren se som aktuelle overfor forsettlige og uaktsomme brudd på tobakksskadelovens bestemmelser?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det jeg har sett som den viktigste strategien når vi har dokumentert en slik uakseptabel praksis, er å konfrontere bransjen og bransjens egne organisasjoner med disse pinlige fakta. Og det har vi gjort.

Neste trekk har da vært å utfordre dem med hensyn til hva de vil gjøre som ansvarlige aktører på dette området for å følge norsk lov. Det skal de svare på i løpet av denne måneden. Jeg velger å ta den kommunikasjonen vi har hatt til nå, på alvor, fordi den har vært positiv, og jeg vil da forholde meg til de tilbakespill som bransjen gir, før jeg antyder eventuelle endringer i den politikk og de bestemmelser som Stortinget har vedtatt. Men det er klart at hvis dette ikke fungerer, kan spørsmålet om en bevillingsordning for tobakk være aktuelt å vurdere.

Asmund Kristoffersen (A): Når jeg ønsket å sette søkelyset på dette, var det fordi lovbruddene syntes å være mer omfattende enn jeg faktisk hadde regnet med. Jeg tror også at man ved å sette søkelyset på dette, slik helseministeren også viste til, vil gjøre bransjen i stand til å utøve den nødvendige selvjustis. Det tror jeg er det viktigste en kan gjøre.

Men samtidig tror jeg det er så mye penger inne i bildet at jeg ikke vil være for naiv og tro at dette skjer uten kanskje en viss grad av pisk. Og jeg tror at både press, informasjon og aktive tiltak er nødvendig.

Jeg spør derfor helseministeren: Ser helseministeren det som aktuelt å ta i bruk straffeloven § 29, hvoretter en bl.a. kan fradømmes retten til å utøve sin virksomhet hvis den bedringen som en nå forventer, ikke skjer?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg ser det som helt naturlig at bransjen må forholde seg til de bestemmelser som man er forpliktet på, og de sanksjonsmuligheter som ligger i både tobakksskadeloven og i straffeloven. I tobakksskadeloven § 9 heter det:

«Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbud eller påbud gitt i eller i medhold av denne lov straffes med bøter.»

Det er mulig at disse bestemmelsene ikke er godt nok kjent, og i så fall kan informasjon om det være ett av de tiltakene som en vurderer i samarbeid med bransjen.

For øvrig må jeg vel si at dette engasjementet for en røykfri ungdomsgenerasjon som kommer til uttrykk i representanten Kristoffersens spørsmål, deler jeg fullt ut. Regjeringen er opptatt av å følge opp dette også internasjonalt, hvor det nå skjer veldig mye spennende i mange land, i regi av WHO, i regi av EU, nettopp for å få til en internasjonal bevegelse.

S p ø r s m å l 2 5

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne få stilla olje- og energiministeren følgjande spørsmål:

«A/S Norske Shell vil legge ned det meget lønnsomme raffineriet på Sola, og derved 125 arbeidsplasser. Dette skjer i en slags byttehandel med Statoil, og blant annet under påskudd av nye investeringer som må foretas på grunn av miljøkrav fra EU. Investeringene utgjør f.eks bare ¼ av overskuddet for 1998.

Vil statsråden anbefale Statoil å inngå en avtale som forsterker vår posisjon som råvareprodusent, eventuelt kan en nedlegging få konsekvenser for A/S Norske Shell?»

Statsråd Marit Arnstad: Statoil har inngått en intensjonsavtale med Shell som medfører at Shell kommer inn som partner i Statoils raffineri på Mongstad med en eierandel på i overkant av 20 pst., samtidig som Statoil får en eierandel på 10 pst. i Shells Pernis-raffineri i Rotterdam. Statoil er av den oppfatning at dette partnerskapet vil være med på å videreutvikle Mongstad som raffineri og industristed samt integrasjonen med aktiviteten på sokelen. Således mener Statoil at intensjonsavtalen som er inngått, vil være gunstig for selskapet som helhet og for virksomheten på Mongstad spesielt.

Intensjonsavtalen som er inngått mellom Shell og Statoil, legger ingen føringer for de avgjørelser som Shell måtte ønske å ta i forhold til sitt raffineri på Sola. Det foreligger altså ikke, slik spørrreren antyder, noen «byttehandel» som involverer raffineriet på Sola. Alle vurderinger knyttet til Sola-raffineriets framtid, er Shells eget anliggende og synes å være en del av Shells rasjonalisering av selskapets oljeraffineri i Europa.

De konsekvenser en eventuell beslutning fra Shells side har i forhold til Sola-raffineriet, er svært uheldige. Ettersom spørsmålet omkring nedleggelse av raffineriet på Sola er en selvstendig vurdering fra Shells side, ville imidlertid det å fraråde avtalen mellom Statoil og Shell ikke sikre Sola-raffineriets framtid, men i stedet kunne bidra til å svekke Statoils mulighet til å styrke sin raffinerivirksomhet. I så tilfelle ville vi altså både kunne risikere en nedleggingsbeslutning på Sola og at raffinerivirksomheten innen Statoil ikke ville få denne muligheten til videreutvikling.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret.

Lat meg først gripa fatt i Shell si rolle, og eventuelt koma tilbake til Statoil si rolle i neste omgang. Shell har altså gjennom ei årrekke – ganske lenge faktisk – tent store pengar på å operera i Noreg. Eg meiner at det at dei nå ønskjer å leggja ned Shellraffineriet på Sola, bør få konsekvensar for 16. konsesjonsrunde. Det har vekt ikkje lita merksemd i det oljepolitiske miljøet, og LO har nå engasjert seg. Shell tar ikkje det ansvaret som eg meiner dei har, på bakgrunn av den historia dei har i Noreg. Dei vil altså leggja ned ei bedrift som går med 200 mill. kr i overskot i 1998 – dei vil ikkje ta ei investering på 56 mill. kr.

Eg ønskjer å få statsråden sitt råd til Shell når det gjeld Shellraffineriet – det rådet dei treng til den 25. januar.

Statsråd Marit Arnstad: Jeg har stor forståelse for det lokale engasjementet som er utvist i saken omkring å opprettholde raffineriet på Sola. I likhet med spørrreren håper jeg at Shell vil overveie saken en gang til før de tar en endelig beslutning i dette spørsmålet. Jeg håper også at raffineriets lønnsomhet og betydelige overskudd i 1998 vil telle med i en slik vurdering.

Det er imidlertid grunn for meg til å understreke at Olje- og energidepartementet som sådant ikke har noen konkrete virkemidler for å forhindre nedlegging dersom Shell til sjuende og sist skulle bestemme seg for det.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg merker meg statsråden si oppmoding til Shell om å tenkja over saka på nytt, og dette synest eg for så vidt er eit tilfredsstillande svar så langt, sjølv om SV og eg kunna tenkja oss å gå lenger i forhold til den 16. konsesjonsrunden.

Når det gjeld Statoil si rolle her, vil eg gjerne seia: Statoil har nå over ein lengre periode inngått intensjonsavtaler som er hemmelege, og som ein ikkje får veta innhaldet i. Sjølv har eg tatt opp dette med Statoil si leiing og Shell si leiing og spurt om intensjonsavtalene betyr noko for Shellraffineriet. Begge partar nektar for dette, men ingenting kjem altså ut offentleg omkring dette. Når Shellraffineriet blir foreslått lagt ned samtidig med at ein inngår ei intensjonsavtale som er hemmeleg, er det grunn til å stilla spørsmålsteikn også ved Statoil si rolle.

Så mitt spørsmål er: Korleis vil statsråden følgja opp Statoil sin delprivatiseringspolitikk framover?

Statsråd Marit Arnstad: Det er et par konkrete ting jeg har lyst til å kommentere. Det ene er forholdet til 16. konsesjonsrunde. Ved den 16. konsesjonsrunden vil vurderinger og kriterier for en tildeling være basert på en langvarig og klart nedfelt prosess mellom myndighetene og selskapene. Selskapenes virksomhet på land er ikke koblet opp mot denne prosessen. Det ville derfor vært helt uvanlig om selskapenes landbaserte virksomhet ble sett i forhold til de samme selskapenes muligheter i 16. konsesjonsrunde. Det er vel det det er mulig å si om akkurat det spørsmålet.

Når det gjelder Statoil og Statoils virksomhet, har Statoil gitt departementet beskjed om at avtalen som er inngått mellom Shell og Statoil, overhodet ikke legger føringer på de avgjørelser Shell måtte ønske å ta i forhold til raffineriet på Sola. Det forholder departementet seg til.

For øvrig må Statoil i disse sakene kunne opptre forretningsmessig på linje med private selskap. Jeg anser debatten om statlig eierskap og kjerneoppgavene i Statoil som en debatt for seg, som handler om den videre strategi. Det er en debatt regjering og storting selvsagt også må kunne ha en rolle i.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 på dagens kart ferdig handsama.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 14.10.
